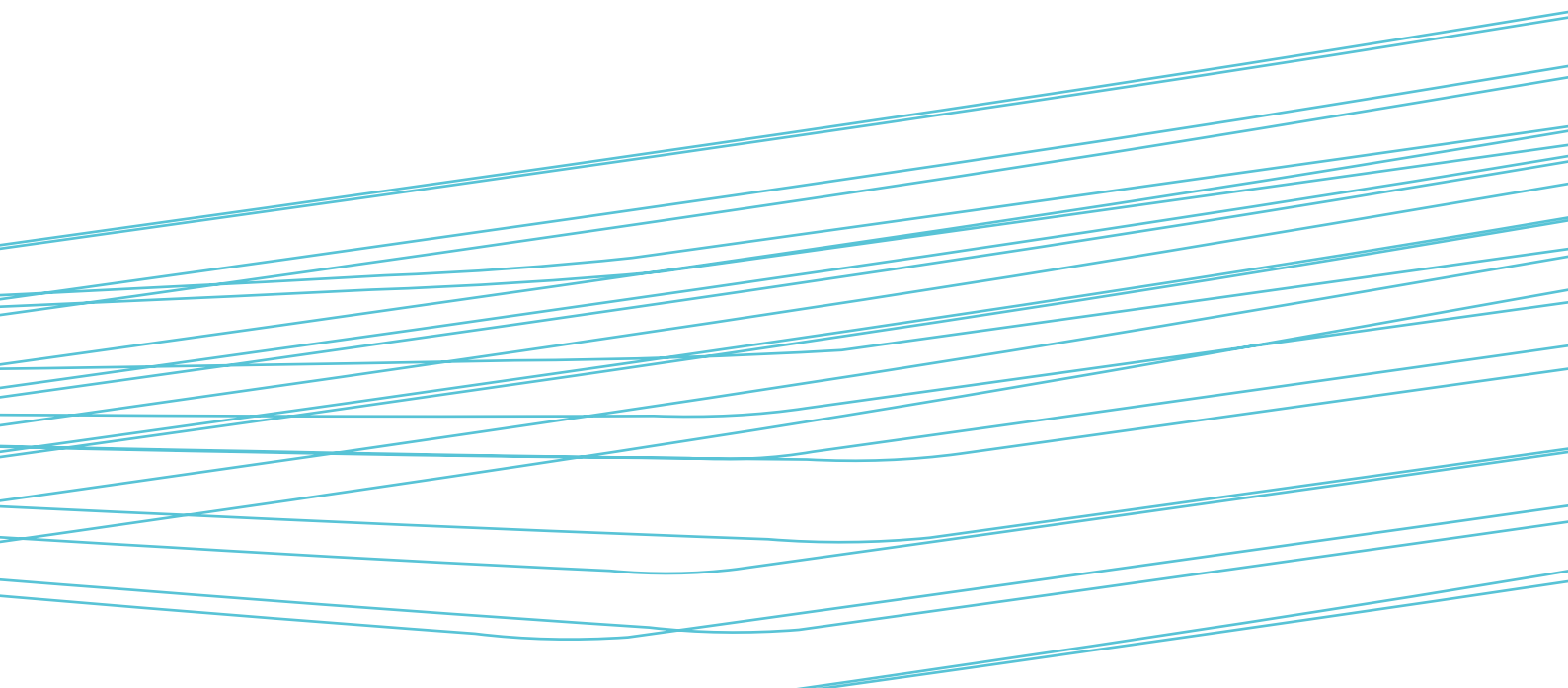

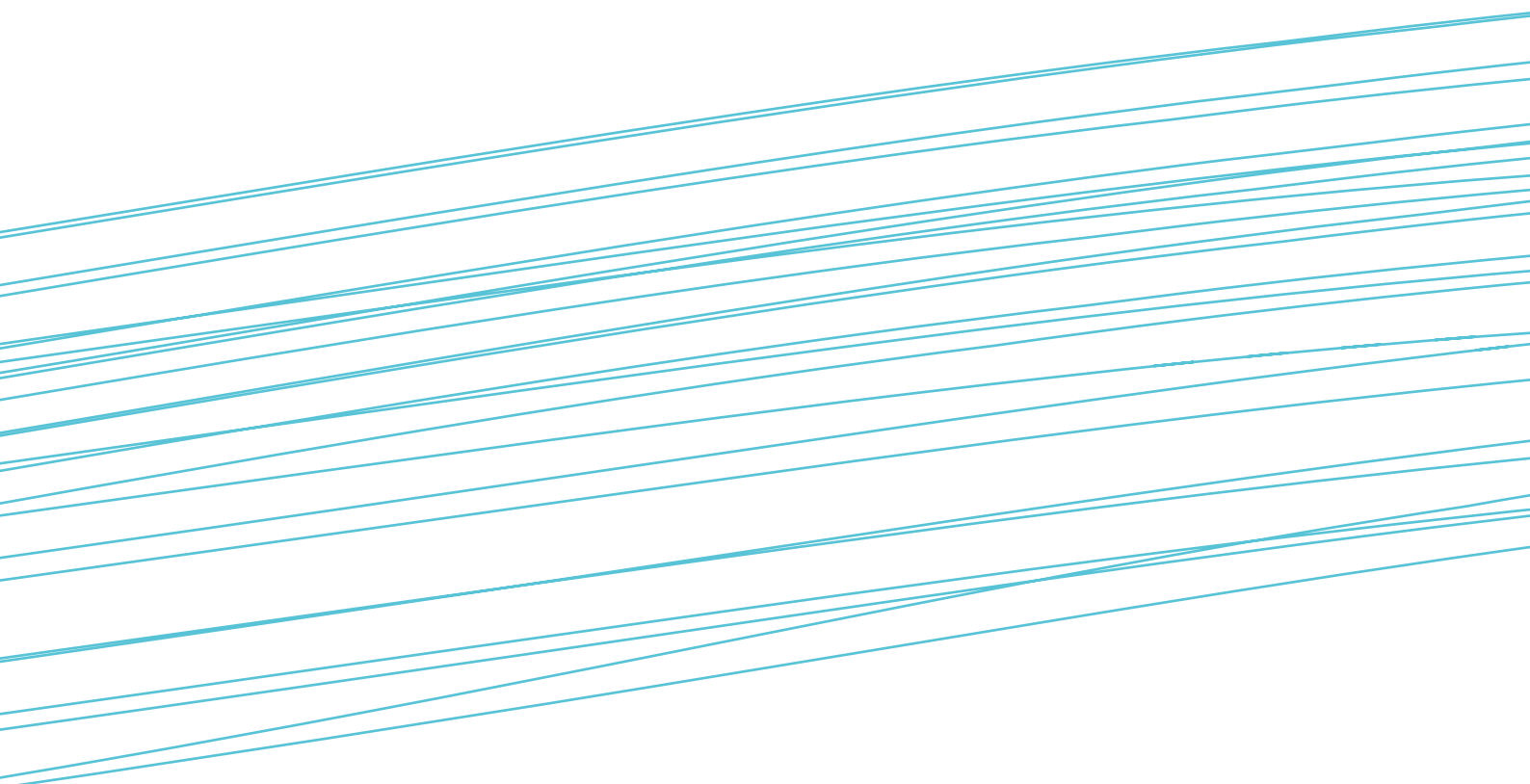
ENAKOST SPOLOV NA SLOVENSKEM POLITIČNEM PARKETU

Volitve 2018:
raziskava o enakosti
spolov v politiki

**ENAKOST SPOLOV NA
SLOVENSKEM
POLITIČNEM PARKETU**

Volitve 2018:
raziskava o enakosti
spolov v politiki

Enakost spolov na slovenskem političnem parketu

Volitve 2018: raziskava o enakosti spolov v politiki

Urednica: Kaja Primorac

Avtorice: Kaja Primorac, Milica Antić Gaber, Mojca Pajnik, Nina Pejič, Ana Pavlič, Tjaša Božič, Elizabeta Korenčan, Livija Marko-Wieser

Oblikovanje: © Beeldwerk Media, 2018, design by Kristof Clerx, info@beeldwerkmedia.be; Nina Pejič s.p.

Avtorske pravice pridržane, po delih in v celoti: © Kaja Primorac, Milica Antić Gaber, Mojca Pajnik, Nina Pejič, Ana Pavlič, Tjaša Božič, Elizabeta Korenčan, Livija Marko-Wieser

Elektronska izdaja

Založnik in kraj založbe: Inštitut za proučevanje enakosti spolov, Ljubljana

Leto izida: 2018

Dostop do e-knjige mogoč na spletni strani: www.ipes-si.org

Publikacija ni naprodaj.

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID=295992576

ISBN 978-961-288-627-1 (epub)

ISBN 978-961-288-628-8 (pdf)

ISBN 978-961-288-629-5 (mobi)

ISBN 978-961-288-630-1 (html)

KAZALO

UVOD	10
STRANKARSKA POLITIKA IN ENAKOST SPOLOV	12
O RAZISKAVI	18
PORTRETI PARLAMENTARNIH POLITIČNIH STRANK V LUČI ENAKOSTI SPOLOV	22
Demokratska stranka upokojencev Slovenije (DeSUS)	23
Levica	24
Lista Marjana Šarca (LMŠ)	25
Nova Slovenija (NSi)	26
Slovenska demokratska stranka (SDS)	27
Slovenska nacionalna stranka (SNS)	28
Socialni demokrati (SD)	29
Stranka Alenke Bratušek (SAB)	30
Stranka modernega centra (SMC)	31
ANALIZA PERCEPCIJ IN RAZUMEVANJA ENAKOSTI SPOLOV S STRANI POLITIČNIH STRANK	32
Analiza percepcij enakosti spolov s strani parlamentarnih političnih strank	33
Analiza percepcij enakosti spolov s strani neparlamentarnih političnih strank	39
Primerjalna analiza programov parlamentarnih političnih strank	43
1. PROGRAMSKI SKLOP: Vloga in položaj žensk v slovenski družbi	44
2. PROGRAMSKI SKLOP: Enakost spolov	44
3. PROGRAMSKI SKLOP: Politični program in jezik	48
4. PROGRAMSKI SKLOP: Kontekstualizacija političnega programa – spolna občutljivost	49
PRIMERJALNA ANALIZA MEDIJSKIH SOOČENJ	56
VLOGA MEDIJEV IN VKLJUČEVANJE ASPEKTOV PROBLEMATIKE ENAKOSTI SPOLOV V MEDIJSKO POROČANJE TEKOM PREDVOLILNE KAMPANJE	59
MARGINALIZACIJA TEME SPOLNA ENAKOST V MEDIJIH IN PREVLADA NEVTRALIZMA	60
Analiza vključevanja aspektov enakosti spolov v medijsko poročanje tekom predvolilne kampanje	66
ZAKLJUČEK	72

INŠTITUT ZA PROUČEVANJE ENAKOSTI SPOLOV

UVOD

Pomen enakosti spolov v politiki je prav gotovo ogromen. Vendar pa vzroki za to ne ležijo v abstraktnih predstavah o pravičnosti ali neutemeljenem zatrjevanju, da so ženske bolj prijazne in bolj altruistično naravnane kakor moški, da potrebujemo tudi njihove, ženske principe vodenja. Spolne stereotipe na stran – pomen enakosti spolov v političnem udejstvovanju naj se razume kot nuja in temelj za učinkovito delovanje demokracije kot takšne.

Bolj kot sestava v državnem političnem vrhu odseva realno stanje družbe, bolj sprejemljive in stabilne bodo politike, ki jih bodo sprejeli in izvajali. Prav tako se lahko zgolj z raznolikimi predstavniki in predstavnicami zagotovi učinkovito sprejemanje odločitev v imenu ter na račun posameznega segmenta družbe. Z večjo vključenostjo žensk v politične procese torej pridobimo parlamentarne in vladne predstavnice, za katere je bolj verjetno, da bodo naslavljalne in izražale zadržke glede obravnavanih problematik v kolikor bi te lahko imele ključne posledice za ženske, tj. dobro polovico prebivalstva Slovenije.

Raziskava o enakosti spolov v politiki Enakost spolov na slovenskem političnem parketu je prva svoje vrste v Sloveniji. Sestoji iz analize

prepričanj in percepcij o enakosti spolov s strani političnih strank, analize njihovih programov skozi prizmo enakosti spolov ter analize manifestacije slednjih skozi obnašanje predstavnikov in predstavnic tekom predvolilne kampanje na soočenjih. Dodana je tudi krajša analiza spremljanja medijev in njihovega poročanja v predvolilni kampanji o aspektih enakosti spolov.

Namen raziskave je predvsem opozoriti na stopnjo nevidnosti aspektov enakosti spolov v političnem prostoru. Prav tako naj del analize prepričanj in percepcij o enakosti spolov s strani političnih strank služi kot seznam zavez, ki so jih te podale z ozirom na nov mandat.

Publikacija pred vami je napisana v upanju, da se enakosti spolov končno prične namenjati več prostora tudi na političnem parketu. Da skupaj soustvarimo inkluzivno demokracijo, ki bo odsev vseh prebivalk in prebivalcev Slovenije. In predvsem, da kot družba skupaj presežemo spolne stereotipe – tokrat o ženskah in moških na političnem parketu.

STRANKARSKA POLITIKA IN ENAKOST SPOLOV

/ Dr. Milica Antić Gaber

Po pravkar končanih volitvah v Sloveniji se je delež žensk v Državnem zboru s 35,6 odstotkov znižal na 24,5 odstotkov. To se je zgodilo navkljub uzakonjeni 35-odstotni spolni kvoti na kandidatnih listah in navkljub temu, da je bilo na njih 44 odstotkov žensk, kar je največ doslej.

Svoj delež k takšnim rezultatom je zagotovo prispeval naš precej zapleten volilni sistem, ki ne omogoča sestavljanja kolektivne strankarske kandidatne liste, ampak stranke sili, da v volilne okraje postavljajo posamične kandidate, ki v njih najprej tekmujejo za glasove s kandidati in kandidatkami drugih strank, potem pa za izvolitev še s kandidati in kandidatkami na lastni strankarski listi v volilni enoti. Takšen sistem ne omogoča sestavljanja list po sistemu zadrge in tudi ne uvedbe preferenčnega glasu. Za to, da bi ob uzakonjeni spolni kvoti dosegli spolno bolj uravnotežen Državni zbor, bi tako morali odpraviti volilne okraje in uveljaviti dodatno določilo pri sestavljanju kandidatne liste po sistemu zadrge ter uvesti preferenčni glas. Zdi se, da politične volje za to v Sloveniji (še) ni.

Če pogledamo na izvoljene nekoliko bolj razčlenjeno, ugotovimo, da je bilo izvoljenih samo 22 žensk (na

prejšnjih volitvah 32). Največji delež izvoljenih žensk je v svojih vrstah znova zabeležila stranka SMC (40 %), sledi pa ji LMŠ (30 %). Za obe stranki velja, da še nimata izoblikovanih močnih strankarskih elit oziroma velikega števila politikov, ki bi jim bilo potrebno zagotoviti izvoljive sedeže na kandidatnih listah, zato so jih lahko zasedle ženske in bile v takšnem deležu tudi izvoljene. Hkrati sta obe stranki po ideološki usmeritvi sredinski. Ideološka usmerjenost in/ali vrednotna usmeritev strank je namreč še vedno eden od pomembnih pokazateljev odnosa in delovanja strank na področju enakosti spolov (Norris in Lovenduski 1993, Krašovec, Deželan 2011).

Del odgovorov o ideološki/vrednotni usmeritvi strank dajejo programi strank in njihovo pozicioniranje glede pomembnih vprašanj, ki posredno ali neposredno vplivajo na enakost spolov. Za celovito in poglobljeno analizo pa bi bilo potrebno kontinuirano spremljanje delovanja njihovih politikov in političark; njihovih ravnanj v procesih sprejemanja in spreminjanja zakonodaje; imenovanj v pomembna odločevalska telesa; spremljanje njihovih javnih nastopov in analiza njihovih diskurzivnih praks in podobno.

V pričujoči publikaciji bo ob pomanjkanju zgoraj naštetih potrebnih analiz zainteresirana publika našla zgolj nekaj začetnih razmislekov na temo vprašanja enakosti spolov, ki jih je bilo mogoče ob analizi programov strank in kratki anketi zbrati ob letošnjih državnozborskih volitvah.

Na težavo pri tem našem početu pa naletimo že pri vprašanju: Kaj pravzaprav razumemo pod pojmom enakost spolov? Po pregledu nji-

hovich programov in odgovorov na eksplicitna vprašanja, se zdi, da je med strankami tu še veliko zmede, veliko različnega (ne)razumevanja.

Evropski inštitut za enakost spolov (EIGE) namreč, ko razlaga pomembne koncepte in opredelitve zapiše, da se enakost spolov nanaša na:

"enake pravice, odgovornosti in možnosti žensk in moških ter deklic in dečkov. Enakost ne pomeni, da bodo ženske in moški postali isti, temveč, da pravice, odgovornosti in priložnosti žensk in moških ne bodo odvisne od tega, ali se rodijo kot moški ali kot ženske. Enakost spolov pomeni, da bodo upoštevani interesi, potrebe in prioritete žensk in moških in, da bodo ob tem upoštevane raznolikosti različnih skupin žensk in moških. Enakost spolov ni vprašanje zgolj enakosti žensk, ampak bi moralo skrbeti in v celoti vključiti tako ženske kot moške. Enakost žensk in moških je treba obravnavati hkrati kot vprašanje človekovih pravic in kot predpogoj za trajnostni razvoj, ki bi bil osredinjen na ljudi."¹

Če na navedenem ozadju pogledamo kakšno je razumevanje enakosti spolov slovenskih političnih strank, ugotovimo, da se le-to močno razlikuje od zgornje opredelitve. V prikazu rezultatov pričujoče raziskave boste tako lahko ugotovili in zaznali:

1. Da je diapazon njihovih razumevanj enakosti spolov mogoče razvrstiti od razumevanja spolov in razlik po spolu, ki da izhajajo iz biologije oziroma narave in jih je zato potrebno upoštevati, ne pa od-

pravljati. Takšno razumevanje je povsem v skladu s tem, kar Bourdieu imenuje naturalizacija moške pozicioniranosti v družbi. Bourdieu v tekstu Moška dominacija tako pravi: "Moč moškega reda vidimo v dejstvu, da lahko pogreša utemeljitev. Androcentrično videnje se namreč vsiljuje kot nevtralno in nima potrebe po tem, da bi se izrekalo v diskurzu, ki bi ga legitimiral. Družbeni red deluje kot ogromen simbolni stroj, ki teži k temu, da bi potrdil moško dominacijo, na kateri temelji. To je spolna delitev dela, stroga razporeditev dejavnosti, dodeljenih vsakemu spolu, delitev njunih mest, njunega časa, njunih orodij idr."(Bourdieu 2010, 12);

2. Različna razumevanja enakosti spolov, ki se osredotoča na potrebo po enaki obravnavi ali po zavzemanju za enake možnosti oziroma za enakopravnost;
3. Takšna (sicer najbolj redka) razumevanja enakosti spolov, ki izhajajo iz prepričanja, da je za vzpostavitev enakosti spolov potrebno sprejemati politike, ki bodo merile na enake končne rezultate teh politik. S pomočjo teh politik, verjamejo v teh strankah, bo mogoče družbi vzpostaviti dejansko enakost spolov.

Razpon pojmovanj enakosti spolov v tem zapisu izpostavljamo zato, ker je od razumevanja tega pojma odvisno, kako bodo stranke, ki bodo dobile svoj delež moči pri upravl-

janju države bodisi v zakonodajni bodisi v izvršni veji oblasti, odvisno, kako bodo politike enakosti spolov obravnavane in kakšne rešitve bodo pri tem predlagane. Kajti, kot je bilo nakazano, lahko njihovi predlogi vodijo tako v poglobljanje oziroma povečevanje razlik in slabšanje predvsem položaja žensk kot tudi v ohranjanje obstoječega stanja zaradi razumevanja, da imamo v Sloveniji dobro zakonodajo, ki jo je le potrebno ustrezno prevesti v prakso, kar pa bi lahko vodilo tudi v ohranjanje obstoječa spolnega reda, ki temelji na moški dominaciji.

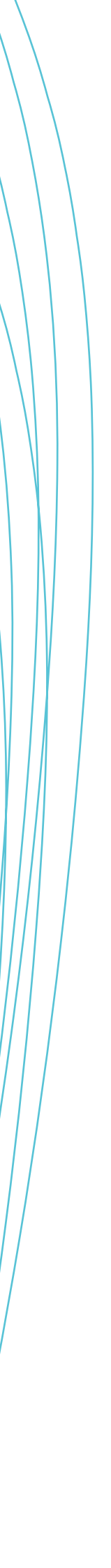
Zgoraj omenjeni Evropski inštitut za enakost spolov (EIGE) je izdelal indeks na osnovi katerega meri napredek v članicah EU pri doseganju enakosti spolov v razponu od 1 do 100 točk. Pri tem 1 točka pomeni popolno neenakost, 100 pa popolno enakost. Oddaljenost od enakosti spolov meri na izbranih področjih, od katerih je šest ključnih (čas, delo, denar, moč, zdravje in znanje), poleg tega pa upošteva še kazalnika interseksijske neenakosti in nasilja nad ženskami.

V letu 2015 izračunan dosežek znaša na ravni povprečja vseh 28 držav EU 66,2 točki in je v zadnjih desetih letih v povprečju narasel samo za 4 točke. Najvišje je po tem indeksu uvrščena Švedska z 82,6 točkami, najnižje pa Grčija s 50 točkami. Slovenija se je z 68,4 točke uvrstila malo nad povprečje EU, njen indeks se je v zadnjih desetih letih zvišal za nekaj več kot sedem točk. EIGE v svojem poročilu ugotavlja tudi, da se nasploh na ravni EU države proti enakosti spolov premikamo po polžje. Primerjalno gledano je Slovenija solidno pozicionirana. Še več, kar zadeva polje moči (ki vključuje politično – 65,4, ekonomsko – 61,5 in družbeno – 55,3), je dosegla v zad-

jih desetih letih tudi največji napredek. Vseeno je treba vedeti, da je ta indeks v povprečju med najnižjimi (takoj za znanjem, kjer je indeks 55 in kjer se ugotavlja visoka stopnja spolne segregacije na ravni študijskih smeri). Indeks družbene moči (delež žensk in moških v upravah raziskovalnih organizacij, radio-difuznih organizacij in najvišjih telesih Olimpijskih športnih organizacij) je torej v Sloveniji dosegel le 55,3 točke. To pomeni, da smo na nekaterih področjih prehodile oziroma prhodili komaj nekaj več kot polovico poti do enakosti spolov, po zadnjih državnozborskih volitvah pa se bo naš položaj na lestvici poslabšal.

Očitno je torej, da smo daleč od enakosti. Zato bi bilo potrebno to področje spremljati in za spremembe pripravljati tudi nove zakonodajne rešitve. Ni odveč zapisati, da prav to od vseh v Državnem zboru pričakujemo. Še posebej pa od 22 žensk v tem zakonodajnem organu.

Če o tem, kakšen angažma v politiki od njih lahko pričakujemo, lahko sodimo po programih njihovih strank (s čimer so tudi tekmovalce za glasove volilk in volilcev), bi kazalo v nadaljevanju pogledati, kakšno težo so v njih nemenile tematiki enakosti spolov. Sklepati je namreč, da če politična stranka v svojem programu posebno mesto nameni tematiki enakosti spolov, uporablja dikcijo enakost spolov in se izrecno opredeljuje do te tematike v pozitivnem smislu, da bo to izraženo tudi v njenem kasnejšem delovanju pri sprejemanju zakonov ali v določanju političnih prioritiet pri vodenju države. Še posebej povedno pa je, za katere rešitve oziroma zakonske predloge se bo stranka v politiki zavzemala oziroma v kakšno smer poglobljanja ali zmanjševanja raz-

lik med spoloma bo njena politika usmerjena. Čeprav bo v nadaljevanju v pričujoči analizi razvidno, da so zgolj tri stranke navedle konkretne rešitve na tem področju, pa je tu potrebno poudariti, da gre pri eni od teh za ukrepe, ki bi, če bi bili tudi realizirani dejansko celo poglobljali razlike in slabšali položaj žensk v družbi.

Za konec se vrnimo k izhodiščnemu vprašanju: kaj lahko na področju uveljavljanja politik enakosti spolov pričakujemo po parlamentarnih volitvah 2018?

Strinjamo se lahko s tistimi, ki zagovarjajo tezo, da je enaka prisotnost spolov (deskriptivno predstavništvo) na mestih političnega odločanja pomemben (vstopni) pogoj za to, da spolno uravnotežimo politično odločanje (Phillips 1998, Dahlerup, Freidenvall 2005). Saj je eden od pogojev za to, da se interesi in potrebe žensk v politiki slišijo to, da so pri sprejemanju pomembnih političnih odločitev prisotne. A to seveda ni dovolj. Kot smo omenili že na začetku, je pomembno razumeti, da je enakost spolov stvar vseh nas, moških, žensk in tudi vseh, ki se ne identificirajo z obstoječim binarnim sistemom spolov. Šele, ko bo tak koncept razumevanja spolov v družbi široko sprejet, bodo ženske razbremenjene pritiska, da so zgolj one tiste, ki naj se s to tematiko ukvarjajo. S tem pa bo večja tudi verjetnost za to, da bodo politike enakosti spolov tudi bolj učinkovite.

Reference

Bourdieu, P. (2010), *Moška dominacija*, Ljubljana: Sophia, 2010.

EIGE, Gender Equality Index, dostopno na: <http://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/concepts-and-definitions>

Dahlerup, D., Freidenvall L. (2005), Quotas as a 'fast track' to equal representation for women, *Why Scandinavia is no longer the model*, *International Feminist Journal of Politics*, Vol. 7. Issue 1, pp. 26-48.

Krašovec, A., Deželan T. (2011), Programi političnih strank in enakopravnost v politiki V: *Ženske na robovih politike*, Milica Anti Gaber, ur. Sophia (2011), str. 253-274.

Norris, P., Lovenduski, J. (1993), *Gender and Party Politics*, London, Sage.

Phillips, A. (1998): *The Politics of Presence*. Oxford: University Press.

O RAZISKAVI

Raziskava Enakost spolov na slovenskem političnem parketu je plod dela sodelavk in sodelavcev Inštituta za proučevanje enakosti spolov (IPES), ki so se v ta namen združili v posebno delovno skupino, ki je pripravila in izvedla vse faze raziskave, ki je v obliki publikacije pred nami.

Enakost spolov, poglobljanje razumevanja le-te, ozaveščanje in izobraževanje družbe o tem predstavlja enega izmed ključnih temeljev delovanja Inštituta za proučevanje enakosti spolov. V našem manifestu je zapisano: "Enakost spolov razumemo kot sklop enakih možnosti, za ženske in moške, ki obsega vsakršno udejstvovanje v javnem ali zasebnem življenju. Prav tako morajo uživati enako prepoznavnost in si deliti enako moč. Obenem je nujna odsotnost stereotipnih predstav in diskriminacije. Enakosti spolov nikakor ne enačimo z istostjo spolov, ki bi namigovala na podobnosti med ženskami in moškimi, temveč jo utemeljujemo na sprejemanju razlik oziroma drugačnosti med ženskami in moškimi ter enakem vrednotenju teh razlik in različnih

družbenih vlog". V volitvah v Državni zbor, ki so potekale 3. junija 2018 smo videli priložnost za preverbo stanja enakosti spolov na slovenskem političnem prostoru. Naše razumevanje enakosti spolov, upoštevanje pomembnosti implementacije tega in spremljanje dogajanja na tem področju v naši družbi nam je dnevno pokazalo, da obstoji temeljna razlika med ustavno določenimi normativi enakosti pred zakonom² in dejanskim stanjem kulture pri nas, kar obenem predstavlja temeljni raziskovalni problem naše analize.

Trajanje raziskave vključno s snovanjem in izvajanjem vseh elementov družboslovnega raziskovanja – identifikacijo temeljnega raziskovalnega problema, načrtovanjem raziskave, zbiranjem podatkov, analizo podatkov in zapisano interpretacijo dobljenih podatkov, je skupno trajalo tri mesece (od začetka meseca aprila do konca meseca junija 2018). Ta čas lahko v grobem razdelimo na tri širše segmente: najprej smo v začetku meseca aprila ob identificiranem raziskovalnem problemu pričeli z izbiro elementov naše analize in s snovanjem odprtega vprašalnika, ki je vseboval tri temeljna vprašanja o konceptualiziranju, trenutnem stanju obravnave in prihodnjem delovanju posamezne politične stranke na področju enakosti spolov. V analizo smo se odločili zjeti vse politične stranke, ki jim je anketa Delo stik med 29. marcem in 5. aprilom pokazala več kot 1 % glasov na volitvah, na ta način smo lahko identificirali sledečih 18 enot analize (kasneje se

2 Iz 14. člena Ustave RS: V Sloveniji so vsakomur zagotovljene enake človekove pravice in temeljne svoboščine, ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj, invalidnost ali katerokoli drugo osebno okoliščino. Vsi so pred zakonom enaki (<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=USTAI>).

jim je pridružila še Slovenska nacionalna stranka – SNS, ki je prestopila parlamentarni prag): Nova Slovenija (NSi), Slovenska ljudska stranka (SLS), Stranka Alenke Bratušek (SAB), Solidarnost, Socialni demokrati (SD), Zedinjena Slovenija (ZS), Levica, Stranka modernega centra (SMC), Lista Marjana Šarca (LMŠ), Lista Andreja Čuša in Zelenih Slovenije (LAČiZS), Demokratična stranka upokojujencev Slovenije (DeSUS) in Slovenska demokratska stranka (SDS).

Odprt vprašalnik sestavljen iz vprašanj (Kaj razumete pod pojmom enakost spolov?; Ali se vam zdi, da je v Sloveniji za enakost spolov ustrezno poskrbljeno? in Za kakšne ukrepe na področju zagotavljanja enakosti spolov in enakih možnosti žensk in moških bi si prizadevali v Državnem zboru?) smo poslali na naslove vseh analiziranih političnih strank. Naša odločitev, da izberemo odprt vprašalnik je bila nujna za kasnejšo kvalitativno analizo prejetih odgovorov, ki je ravno zaradi tega omogočila vpogled v različno pojmovanje enakosti in na različne poglede glede skrbi zagotavljanja enakosti spolov v naši prihodnosti. Odgovore na vprašalnik smo prejeli od vseh analiziranih strank, razen od stranke SDS.

V drugi polovici meseca aprila smo se lotili načrtovanja analize političnih programov posameznih strank kot primarnih virov. Da bi lahko z uporabo metod analize vsebine in analize diskurza čimbolj celostno analizirali politične programe in nji-

hove družbeno-politične kontekste ter širše poglede na ustroj naše družbe, smo pripravili nabor poglobitvenih kriterijev (raziskovalnih vprašanj) za analizo političnih programov, ki tvorijo naslednje štiri programske sklope: vloga in položaj žensk v slovenski družbi, enakost spolov, politični program in jezik in kontekstualizacija političnega programa. Skladno s to metodologijo smo analizirali vse programe političnih strank, razen SNS, ki programa nima javno objavljenega in ga, našemu pozivu navkljub, ni predstavila.

V mesecu maju smo izvajali drugi segment raziskave, ki smo ga posvetili spremljanju medijske krajine skozi prizmo enakosti spolov. Od 1. maja do 3. junija smo glede na podatke raziskave merjenja obiskanosti spletnih strani (MOSS) za april 2018³ identificirali 11 spletnih portalov, ki so dosegali največjo obiskanost in se v svojem delovanju osredotočajo na širši segment publike in delujejo na nacionalni ravni. Družboslovna metoda raziskovanja analize vsebine spletnih portalov siol.net, 24ur.com, rtvslo.si, slovenskenovice.si, zurnal24.si, svet24.si, delo.si, dnevnik.si, vecer.com, reporter.si in mladina.si je skupaj z analizo vsebine in analizo diskurza medijskih soočenj na največjih televizijskih hišah pri nas (TV SLO 1 in POP TV) predstavljala predvsem odgovor na dve raziskovalni podvprašanji, ki smo si ju zastavili: (1) ali se posamezne politične stranke v medijskih aktivnostih med politično kampanjo opredeljujejo do problematike enakosti spolov (če

da, kako) in pa (2) ali mediji in medijske hiše naslavljajo to problematiko.

Celoten mesec junij je bil posvečen zadnji fazi našega raziskovalnega načrta – pisanju interpretacije rezultatov analize. Ta zadnji, tretji segment izvedbe raziskave je rezultiral v pripravi publikacije, ki je pred vami. S trajnim tiskanim in spletnim zapisom naše analize in interpretacije smo želeli ne zgolj popisati izsledke razumevanja in pojavljanja koncepta enakosti spolov med državnoborskimi volitvami v letu 2018, temveč nasloviti in opredeliti širša vprašanja, ki bi morala postati predmet analiz novih raziskovanj. Analiza odgovorov na vprašalnik, analiza političnih programov in analiza medijske krajine nam namreč (če je gledamo kot zaključeno celoto) lahko pomaga narisati sliko aktualne politične realnosti v naši družbi in predstaviti duh časa skozi problematiko, ki jo naslavlja enakost spolov. Prav tako lahko iz tega izluščimo prioritete usmeritve trenutnega sklica parlamenta, ki nam lahko že nakažejo (ne enoznačno svetlo) prihodnost (ne)implementacije enakosti spolov v vseh sferah našega življenja. Nadalje lahko v publikaciji vidimo še možnost refleksije medijev, medijskega poročanja in predvsem njihove moči glede (pre)usmerjanja pozornosti na, po njihovem, ključna vprašanja in ključne problematike, ki pa v celoti in v vseh primerih izvzemajo enakost spolov. Nenazadnje predstavlja publikacija zbor ključnih pogledov posameznih političnih strank na analizirano problematiko in zaveze tistih izmed njih, ki so v političnih programih in v odgovorih na vprašalnik zagotovili, da si bodo za doseganje enakosti prizadevali v prihodnje, kar nam nalaga budno spremljanje njihovih

ravnanj in opozarjanje na morebitne politične odločitve, ki bi nas kot družbo in državo oddaljile od zagotavljanja enakosti vseh.

**PORTRETI
PARLAMENTARNIH
POLITIČNIH STRANK
V LUČI ENAKOSTI
SPOLOV**

Demokratska stranka upokoјencev Slovenije (DeSUS)

Število sedežev v prejšnjem sklicu: 10 (od tega 6 žensk)

Število sedežev v novem sklicu: 5

Kako stranka percipira enakost spolov?

Koncept enakosti spolov je širši pojem od enakopravnosti spolov in se nanaša ne le pravno izenačenost moških in žensk, temveč tudi dejansko enako obravnavo oseb ne glede na njihov spol, torej nediskriminacijo na podlagi spola, pa tudi na enake možnosti, ki naj jih imajo ženske in moški, v vseh sferah družbenega življenja.

Pregled stališč stranke do enakosti spolov

	V odgovorih	V programu
Načelno zavzemanje za enake možnosti	✓	
Reprodukтивne pravice žensk		
Uvedba spolnih kvot		
Nasilje nad ženskami	✓	
Plačna vrzel	✓	
Usklajevanje poklicnega in družinskega življenja		
Aktivno očetovstvo		
Spodbujanje žensk na vodilnih in odločevalskih položajih ter t. i. stekleni strop	✓	
Spolni stereotipi	✓	
Program politične stranke		
Eksplіcitna referenca na enakost spolov	Ni omenjeno	
Implicitna referenca na enakost spolov (uporaba drugih dikcij, naslavljanje posameznih aspektov)	Ni omenjeno	
Razlikovanje med spoli	Ni razlikovanja med spoli	
Uporaba ženske glagolske oblike	Ne uporablja se ženska glagolska oblika	

Levica

Število sedežev v prejšnjem sklicu: 6 (od tega 1 ženska)

Število sedežev v novem sklicu: 9

Kako stranka percipira enakost spolov v Sloveniji?

Enakost spolov je temeljno načelo človekovih pravic. Ko se zavzemamo za enakost, se ne zavzemamo za homogenost/istovrstnost družbe, ampak za to, da bi imeli različni ljudje enake možnosti za vsestranski razvoj in vključenost v družbo, ne glede na osebne okoliščine, med katerimi izstopa spol. Čeprav mednarodne primerjave potrjujejo, da smo glede plačne enakosti v Sloveniji ob boku najbolj naprednim državam in da smo formalno gledano ena izmed enakopravnejših držav, pa smo še daleč od končnega cilja, tj. popolne izenačitve priložnosti, ki se odraža skozi dejansko enako obravnavo, odpravo učinkov t.i. steklenega stropa, enakomerno zastopanost spolov na vodilnih in odločevalskih mestih, ubranitev reproduktivnih pravic žensk in odprava vsakršne stigmatizacije, vezane nanje, varstvo pred nasiljem in spolnim nadlegovanjem, zagotovitev ženskih delavskih pravic ter preseganje neformalnih pritiskov, ki so jih ženske deležne v neproporcionalni večji meri kot moški.

Pregled stališč stranke do enakosti spolov

	V odgovorih	V programu
Načelno zavzemanje za enake možnosti	✓	✓
Reproduktivne pravice žensk	✓	
Uvedba spolnih kvot	✓	✓
Nasilje nad ženskami	✓	✓
Plačna vrzel	✓	✓
Usklajevanje poklicnega in družinskega življenja		✓
Aktivno očetovstvo	✓	
Spodbujanje žensk na vodilnih in odločevalskih položajih ter t. i. stekleni strop	✓	
Spolni stereotipi	✓	
Program politične stranke		
EksPLICITNA referenca na enakost spolov		✓
IMPLICITNA referenca na enakost spolov (uporaba drugih dikcij, naslavljanje posameznih aspektov)		✓
Razlikovanje med spoli		✓
Uporaba ženske glagolske oblike		✓

Lista Marjana Šarca (LMŠ)

Število sedežev v prejšnjem sklicu: /

Število sedežev v novem sklicu: 13

Kako stranka percipira enakost spolov v Sloveniji?

Enakost spolov pomeni ne samo enakost pred zakonom in v zakonu (na papirju), pač pa dejansko enakost. Ta zajema veliko vidikov - enako plačilo za enako delo, enaki pogoji in dostopnost do izobraževanja, do zdravstvene oskrbe, do dela, do napredovanja, javnega delovanja, socialnih pravic in storitev itd., enaka pričakovanja in enaka ravnanja, brez razlikovanja po spolu. Enakost je treba živeti, ne sme biti samo mrtva črka na papirju. Stoletja so se ženske borile za enakopravnost in najbrž še nismo živeli v času, ko bi se enakost spolov zagotavljala v tako visoki meri kot se danes (če ostanemo v Sloveniji). Vendar to še ne sme biti razlog, da zaspimo na lovorikah, pač pa si moramo nenehno prizadevati, da to enakost ohranjamo vsaj v takšni meri, kot je.

Pregled stališč stranke do enakosti spolov

	V odgovorih	V programu
Načelno zavzemanje za enake možnosti	✓	
Reproduktivne pravice žensk		
Uvedba spolnih kvot	✓	
Nasilje nad ženskami		
Plačna vrzel		
Usklajevanje poklicnega in družinskega življenja		
Aktivno očetovstvo	✓	
Spodbujanje žensk na vodilnih in odločevalskih položajih ter t. i. stekleni strop	✓	
Spolni stereotipi	✓	
Program politične stranke		
Eksplicitna referenca na enakost spolov	Ni omenjeno	
Implicitna referenca na enakost spolov (uporaba drugih dikcij, naslavljanje posameznih aspektov)	Ni omenjeno	
Razlikovanje med spoli	✓	
Uporaba ženske glagolske oblike	Ne uporablja se ženska glagolska oblika	

Nova Slovenija (NSi)

Število sedežev v prejšnjem sklicu: 6 (od tega 2 ženski)

Število sedežev v novem sklicu: 7

Kako stranka percipira enakost spolov v Sloveniji?

Uvedba enakosti med spoloma ima mnoge politične implikacije: od ukinitve bioloških razlik med moškim in ženskami na področju zakonodaje do razvrednotenja materinstva in očetovstva, saj bi lahko v razglasitvi enakosti med spoloma očetovstvo nadomeščale ženske in materinstvo nadomeščali moški. Razglasitev enakosti med moškimi in ženskami bi lahko pripeljala do sistema kvot na vseh področjih družbenega življenja saj bi morali zagotavljati popolno enakost v zastopanosti obeh spolov na področjih, kjer spola nista enaka – npr. na področju športa (vključitev žensk v moške reprezentance in obratno). Zato predlagamo, da se namesto enakosti med spoloma uvede dikcija: enakopravnost spolov, enakovrednost, enake možnosti, enake pravice, enako dostojanstvo moškega in ženske.

Pregled stališč stranke do enakosti spolov

	V odgovorih	V programu
Načelno zavzemanje za enake možnosti	✓	
Reproduktivne pravice žensk		✓
Uvedba spolnih kvot		
Nasilje nad ženskami		
Plačna vrzel		
Usklajevanje poklicnega in družinskega življenja	✓	✓
Aktivno očetovstvo		
Spodbujanje žensk na vodilnih in odločevalskih položajih ter t. i. stekleni strop		
Spolni stereotipi		
Program politične stranke		
Eksplisitna referenca na enakost spolov	Ni omenjeno	
Implicitna referenca na enakost spolov (uporaba drugih dikcij, naslavljanje posameznih aspektov)	Ni omenjeno	
Razlikovanje med spoli	Ni razlikovanja med spoli	
Uporaba ženske glagolske oblike	Ne uporablja se ženska glagolska oblika	

Slovenska demokratska stranka (SDS)

Število sedežev v prejšnjem sklicu: 21 (od tega 5 žensk)

Število sedežev v novem sklicu: 25

Kako stranka percipira enakost spolov v Sloveniji?

Stranka ni poslala odgovorov na zastavljena vprašanja.

Pregled stališč stranke do enakosti spolov

	V odgovorih	V programu
Načelno zavzemanje za enake možnosti		✓
Reprodukтивne pravice žensk		
Uvedba spolnih kvot		
Nasilje nad ženskami		
Plačna vrzel		
Usklajevanje poklicnega in družinskega življenja		
Aktivno očetovstvo		
Spodbujanje žensk na vodilnih in odločevalskih položajih ter t. i. stekleni strop		
Spolni stereotipi		
Program politične stranke		
Eksplícitna referenca na enakost spolov	Ni omenjeno	
Implicitna referenca na enakost spolov (uporaba drugih dikcij, naslavljanje posameznih aspektov)	✓	
Razlikovanje med spoli	Ni razlikovanja med spoli	
Uporaba ženske glagolske oblike	Ne uporablja se ženska glagolska oblika	

Slovenska nacionalna stranka (SNS)

Število sedežev v prejšnjem sklicu: /

Število sedežev v novem sklicu: 4

Kako stranka percipira enakost spolov v Sloveniji?

Enakost spolov je popoln nesmisel in izmišljotina tistih ki negirajo naravni razvoj. Gre za negativni funkcionalni premik bolanih možgan, kar se je implementiral v istanbulski konvenciji, ki jo je ratificirala tudi naša prejšnja bolna oblast. V ozadju je še hujši problem, ki se dotika omejevanja svetovne populacije. Še enkrat, v Sloveniji za zdaj enakosti spolov še ni, razen včasih v kakšnem filmu znanstvene fantastike. V državnem zboru se bomo intenzivno borili proti enakosti spolov.

Pregled stališč stranke do enakosti spolov

	V odgovorih	V programu
Načelno zavzemanje za enake možnosti		
Reproduktivne pravice žensk		
Uvedba spolnih kvot		
Nasilje nad ženskami		
Plačna vrzel		
Usklajevanje poklicnega in družinskega življenja		
Aktivno očetovstvo		
Spodbujanje žensk na vodilnih in odločevalskih položajih ter t. i. stekleni strop		
Spolni stereotipi		
Program politične stranke		
Eksplicitna referenca na enakost spolov	Ni omenjeno	
Implicitna referenca na enakost spolov (uporaba drugih dikcij, naslavljanje posameznih aspektov)	Ni omenjeno	
Razlikovanje med spoli	Ni razlikovanja med spoli	
Uporaba ženske glagolske oblike	Ne uporablja se ženska glagolska oblika	

Socialni demokrati (SD)

Število sedežev v prejšnjem sklicu: 6 (od tega 2 ženski)

Število sedežev v novem sklicu: 10

Kako stranka percipira enakost spolov v Sloveniji?

Pojem enakosti spolov za nas zajema enake pravice, enake možnosti in enakovrednost spolov. Še posebej poudarjamo pomen politike enakosti spolov, predvsem na trgu dela, na področju usklajevanja dela in družine oz. zasebnega življenja ter delitve skrbstvenih in gospodinjskih opravil, na položajih odločanja v politiki in gospodarstvu in v javnem življenju nasploh. Prednosti Slovenije na področju enakosti spolov so izjemno dobri kazalniki na svetovni ravni, kjer se povsod uvrščamo v sam vrh. To je rezultat več desetletij dela in konkretnih ukrepov. Žal se je v zadnjih letih trend na nekaterih področjih obrnil, saj se denimo povečuje razlika v plačilu za isto delo med moškimi in ženskami, resen problem pa predstavlja visoka stopnja tveganja revščine med starejšimi ženskami.

Pregled stališč stranke do enakosti spolov

	V odgovorih	V programu
Načelno zavzemanje za enake možnosti	✓	✓
Reproduktivne pravice žensk		
Uvedba spolnih kvot	✓	
Nasilje nad ženskami	✓	✓
Plačna vrzel	✓	✓
Usklajevanje poklicnega in družinskega življenja	✓	✓
Aktivno očetovstvo	✓	
Spodbujanje žensk na vodilnih in odločevalskih položajih ter t. i. stekleni strop	✓	
Spolni stereotipi		
Program politične stranke		
Eksplicitna referenca na enakost spolov		✓
Implicitna referenca na enakost spolov (uporaba drugih dikcij, naslavljanje posameznih aspektov)		✓
Razlikovanje med spoli		✓
Uporaba ženske glagolske oblike	Ne uporablja se ženska glagolska oblika	

Stranka Alenke Bratušek (SAB)

Število sedežev v prejšnjem sklicu: 4 (od tega 2 ženski)

Število sedežev v novem sklicu: 5

Kako stranka percipira enakost spolov v Sloveniji?

Enakost spolov za nas pomeni, da so ženske in moški obravnavani enako, da nikomur nekaj ni omogočeno ali oteženo samo zaradi spola.

Pregled stališč stranke do enakosti spolov

	V odgovorih	V programu
Načelno zavzemanje za enake možnosti	✓	
Reproduktivne pravice žensk		
Uvedba spolnih kvot	✓	
Nasilje nad ženskami		
Plačna vrzel	✓	
Usklajevanje poklicnega in družinskega življenja		✓
Aktivno očetovstvo		
Spodbujanje žensk na vodilnih in odločevalskih položajih ter t. i. stekleni strop	✓	
Spolni stereotipi	✓	
Program politične stranke		
Eksplicitna referenca na enakost spolov	Ni omenjeno	
Implicitna referenca na enakost spolov (uporaba drugih dikcij, naslavljanje posameznih aspektov)	✓	
Razlikovanje med spoli	Ni razlikovanja med spoli	
Uporaba ženske glagolske oblike	Ne uporablja se ženska glagolska oblika	

Stranka modernega centra (SMC)

Število sedežev v prejšnjem sklicu: 36 (od tega 17 žensk)

Število sedežev v novem sklicu: 10

Kako stranka percipira enakost spolov v Sloveniji?

Enakost spolov je potrebno razumeti predvsem skozi prizmo de facto enakopravnosti ne glede na spol, ki naj bi bila zapisana v Ustavi, a zaradi družbenih vzorcev in stereotipizaciji spolnih vlog, ta ostaja v Sloveniji deloma neuresničena. To se pozna na vseh ravneh družbenega življenja - od večanju plačnih razlik pri opravljenem enakem delu do neenakomernega kariernega napredovanja. „Stekleni strop „ je v Sloveniji še vedno močno prisoten.

Pregled stališč stranke do enakosti spolov

	V odgovorih	V programu
Načelno zavzemanje za enake možnosti	✓	✓
Reproduktivne pravice žensk		
Uvedba spolnih kvot	✓	✓
Nasilje nad ženskami		
Plačna vrzel	✓	
Usklajevanje poklicnega in družinskega življenja		✓
Aktivno očetovstvo		
Spodbujanje žensk na vodilnih in odločevalskih položajih ter t. i. stekleni strop	✓	
Spolni stereotipi		
Program politične stranke		
Eksplicitna referenca na enakost spolov	Ni omenjeno	
Implicitna referenca na enakost spolov (uporaba drugih dikcij, naslavljanje posameznih aspektov)	✓	
Razlikovanje med spoli	Ni razlikovanja med spoli	
Uporaba ženske glagolske oblike	Ne uporablja se ženska glagolska oblika	

**ANALIZA PERCEPCIJ
IN RAZUMEVANJA
ENAKOSTI SPOLOV S
STRANI POLITIČNIH
STRANK**

Analiza percepcij enakosti spolov s strani parlamentarnih političnih strank

Primerjalna analiza programskih izhodišč posameznih političnih strank sestoji iz dveh delov, poleg svojih ideološko-programskih izhodišč za upravljanje države in skupnosti, ki jih politične stranke zapišejo v svoje politične programe, smo strankam namreč poslali še vprašalnik s tremi ključnimi vprašanji, ki so njihovo razumevanje oziroma percepcije problematike enakosti spolov še bolj osvetlile in nam pomagale izdelati celostno primerjalno analizo razumevanja enakosti spolov s strani političnih strank v Sloveniji.

Zaradi predvidevanja, da so nekateri politični programi kot konvencionalni zapisi splošnejših in bolj načelnih usmeritev neke politične opcije, iz svoje vsebine izpustili problematiko, ki je predmet naše analize, smo želeli vsem strankam ponuditi možnost, da v vsakem primeru predstavijo svojo refleksijo o stanju, obravnavanju in prihodnjih izzivih na področjih enakosti spolov v Sloveniji.

V ta namen so bila vsem strankam,

ki so bile izbrane na podlagi ankete javnega mnenja, izvedene med 29. marcem in 5. aprilom s strani agencije Delo stik, bila zastavljena sledeča tri vprašanja, ki smo jih v fazi priprave raziskave identificirali kot ključna in celostna:

- 1.** Kaj razumete pod pojmom enakost spolov?
- 2.** Ali se vam zdi, da je v Sloveniji za enakost spolov ustrezno poskrbljeno?
- 3.** Za kakšne ukrepe na področju zagotavljanja enakosti spolov in enakih možnosti žensk in moških bi si prizadevali v Državnem zboru?

Odgovore na vprašanja nam je poslalo 12 od 18 analiziranih političnih strank, in sicer (stranke so razvrščene v vrstni red glede na čas prejema njihovih odgovorov): Nova Slovenija (NSi), Slovenska ljudska stranka (SLS), Stranka Alenke Bratušek (SAB), Solidarnost, Socialni demokrati (SD), Zedinjena Slovenija (ZS), Levica, Stranka modernega centra (SMC), Lista Marjana Šarca (LMŠ), Lista Andreja Čuša in Zelenih Slovenije (LAČiZS), Demokratična stranka upokojencev Slovenije (DeSUS) in Slovenska nacionalna stranka (SNS), medtem ko odgovorov nismo prejeli zgolj od Slovenske demokratske stranke (SDS). V nadaljevanju bodo predstavljene najpomembnejše ugotovitve, ki sledijo iz analize odgovorov tistih političnih strank, ki so se na nedavnih volitvah uspele uvrstiti v parlament. Krajši premislek o podanih odgovorih strank, ki se v parlament tokrat niso uvrstile (so pa denimo pomembno zastopane na lokalni in nadnacionalni politični ravni) pa sledi ob koncu tega poglavja.

Prvo vprašanje Kaj razumete pod

pojmom enakost spolov, je razkrilo pomembno razlikovanje med razumevanjem enakosti spolov ali razumevanjem zgolj enakopravnosti spolov. Težave z enakostjo in sklicevanje na enakopravnost spolov nam v nadaljevanju pokažejo, da med strankami v aktualnem sklicu parlamenta ni minimalnega strinjanja o konceptu enakosti spolov, ki ga nekateri sploh ne priznavajo, si zanj ne prizadevajo in namesto tega govorijo raje o enakopravnosti spolov. Tovrstni opredelitvi sta seveda vsebinsko popolnoma različni in imata na konkretno življenje v družbi različne posledice: termin 'enakopravnost spolov' je širši množici sicer morda bližje, ker se ga je uporabljalo že v prejšnjem političnem sistemu. Vendar pa se z njim poudarja predvsem pravno enakost moških in žensk. Sodobni koncept 'enakost spolov' pa poleg pravno-formalne podlage (de jure) enakosti, vsebuje še zavzemanje za enak položaj spolov, torej za dejansko (de facto) enakost. Enakost po zakonu namreč še ne zagotavlja enakega položaja žensk in moških v družbi in različnih sferah njihovega delovanja. Če govorimo zgolj o enakopravnosti, izgubimo družbeni vidik enakosti; če govorimo o enakih možnostih in enaki udeležbi pri delitvi rezultatov družbenega razvoja, ne zanikamo enakopravnosti, saj ta v ozadju še zmeraj ostaja kot pravna podlaga (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2018).

Medtem, ko si SAB, SD, Solidarnost, LMŠ, Levica, LAČiZS in DeSUS pri opredeljevanju enakosti spolov pretežno pomagajo z besednimi zvezami 'enaka obravnava', 'dejanska enakost' in 'enake možnosti', na strani NSi v večji meri vidimo sklicevanje na 'enakopravnost'. Nova Slovenija je tako v odgovoru na

prvo vprašanje celo predlagala zamenjavo termina enakosti z enakopravnostjo: "Razglasitev enakosti med moškimi in ženskami bi lahko pripeljala do sistema kvot na vseh področjih družbenega življenja saj bi morali zagotavljati popolno enakost v zastopanosti obeh spolov na področjih, kjer spola nista enaka – npr. na področju športa (vključitev žensk v moške reprezentance in obratno). Zato predlagamo, da se namesto enakosti med spoloma uvede dikcija: enakopravnost spolov, enakovrednost, enake možnosti, enake pravice, enako dostojanstvo moškega in ženske" (NSi).

Glede na zgoraj zapisano, je mogoče odgovore strank razvrstiti v dve kategoriji. Stranke SAB (poudarjanje enake obravnave ne glede na spol), SD (enake pravice, enake možnosti in enakovrednost), Levica (enakost je temeljno načelo človekovih pravic), LMŠ (enakost je potrebno živeti), DeSUS (širše razumevanje enakih možnosti) in SMC, ki poudarja de facto ustavno enakopravnost sodijo v skupino strank, ki se zavedajo večplastnosti problematike enakosti spolov in tako enakost pred zakonom vidijo kot eno izmed večih plasti enakosti za ktere se moramo truditi in jo zagotoviti na vseh področjih naših življenj. Na drugi strani pa so stranke, ki so mnenja, da gre pri uporabi besedne zveze 'enakost spolov' za terminološko zmoto oziroma napačno dikcijo, saj naj bi konotacija slednje nakazovala na »politične implikacije od ukinitve bioloških razlik med moškimi in ženskami do razvrstitvenja materinstva in očetovstva, saj bi lahko v razglasitvi enakosti med spoloma očetovstvo nadomeščale ženske in materinstvo nadomeščali moški« (NSi). SNS je v odgovorih na vprašanja celo predlagala,

da naj besedo enakost v vprašanju spremenimo za besedo enakopravnost, saj da je enakost spolov "popoln nesmisel in izmišljotina tistih, ki negirajo naraven razvoj" (SNS). Po njihovem mnenju je ozadje koncepta enakosti spolov drugačno: "V ozadju je še hujski problem, ki se dotika omejevanja svetovne populacije. Na Tajskem počasi prihajajo v javnost podatki in (ne le) razmišljanja o tem, da so določeni ameriški gospodarski krogi ob pomoči nekaterih baje vladno podprtih raziskovalnih ustanov v kontracepcijske tablete dodajale določene substance, ki so kasneje do te mere vplivale na rast fetusa, da so se rojevali brezspolniki (ali kot jih deklarira istanbulski dokument »tretji spol«), ki nimajo več reproduktivne zmožnosti" (SNS). Ob tem moramo poudariti, da tovrstna pojmovanja enakosti spolov niso uglasena s pojmovanjem enakosti spolov kakršne zasledimo v dokumentih Evropske unije ali drugih mednarodnih dokumentih, ki urejajo to področje.

Na drugo vprašanje Ali se vam zdi, da je v Sloveniji za enakost spolov ustrezno poskrbljeno? so analizirane stranke odgovarjale precej bolj raznoliko, enotne so si bile večinoma zgolj v tem, da gre pri enakosti spolov za področje ki terja še kar nekaj prihodnjega dela. SD in Levica na primer ugotavljata, da so »prednost Slovenije izjemno dobri kazalniki na svetovni ravni /.../, vendar pa se je trend v zadnjih letih na nekaterih področjih obrnil« (SD) ter, da kljub temu, »da mednarodne primerjave potrjujejo, da smo glede plačne enakosti v Sloveniji ob boku najbolj naprednim državam /.../, pa smo še daleč od končnega cilje, tj. popolne izenačitve priložnosti, ki se odraža skozi dejansko enako obravnavo« (Levica). Tudi v DeSUSu ugo-

tavljajo, da glede na podatke »Evropskega inštituta za enakost spolov (EIGE) indeks spolne enakosti v Sloveniji znaša 68,4% in je tako nad povprečjem EU28, ki znaša 66,2%; pri čemer opozarjajo, da je najvišja stopnja spolne enakosti pri nas na področju dostopa moških in žensk do dohodkov, medtem ko smo se najslabše odrezali na področju nasilja nad ženskami« (DeSUS). Ravno tako je bil v nekaj odgovorih poudarjen prepad med zakonodajo in uresničevanjem slednje. SAB je na primer izpostavila, da »imamo dobro zakonodajo, a samo zakoni pač nikoli ne bodo dovolj za to, da bi stvari 'štimali'« (SAB), čemur se pridružuje tudi LMŠ s stališčem, da je »na načelni ravni za enakosti spolov dobro poskrbljeno /.../, bi pa se dalo še marsikaj postoriti v praksi« (LMŠ).

V veliki večini so stranke prepoznale podobne problematične aspekte enakosti spolov v Sloveniji. Najbolj pogosto pa so bili izpostavljeni naslednji: pomanjkanje žensk na vodstvenih položajih tako v politiki kot tudi v gospodarstvu ter prisotnost t. i. steklenega stropa (SAB, Levica, SMC, LMŠ), plačna vrzel (SAB, Levica, SMC, DeSUS), usklajevanje družinskega in poklicnega življenja (SD), nasilje nad ženskami in spolno nadlegovanje (SD, Levica, DeSUS), delitev domačih opravil (SAB, Levica) in potreba po več vloženega truda žensk za doseganje enakega položaja spolov v družbi (SAB: "V Sloveniji se razlike v obravnavi moških in žensk še vedno kažejo. Na najvišjih odločevalskih položajih v politiki in gospodarstvu so še vedno večinoma moški, in ne verjamemo, da je to zaradi neambicioznosti ali nesposobnosti žensk").

Levica se je v odgovoru stanje na področju enakosti spolov naveza-

la na aktualno politično ureditev: "Velike razlike so vidne tudi na vsakdanji, neformalni ravni, kjer se ženske soočajo z vsakodnevnimi pritiski in nadlegovanji. V kapitalizmu so pogosto izkoriščene dvakrat: na delovnem mestu in v družini. Opraviijo večino neplačanega skrbstvenega dela, zaposlujejo pa se v slabše plačanih, »feminiziranih« poklicih. Vsi pripadniki delovnih razredov so zapostavljeni pri napredovanju po družbeni lestvici, a med drugimi zapostavljenimi skupinami imajo najmanjše možnosti prav ženske". SD pa je izpostavila pomen osveščeniosti, zlasti na področju razvijanja stereotipov in predsodkov, saj zaradi navidezne samoumevnosti "obstaja nevarnost, da se bo občutljivost na enakost spolov zmanjševala zaradi občutka samoumevnosti". Levica je posebej omenila še stigmatizacijo samskih žensk in problematiko neupravičenosti žensk do biomedicinske pomoči pri oploditvi. Slednja je prepoznala tudi potrebo po ubranitvi reproduktivnih pravic žensk, o katerih je tudi med kampanjo tekla beseda.

Stranke DeSUS, SD in Levica so se med svojimi odgovori tudi kot edine opredelile do problematike revščine starejših žensk, pri čemer je stranka DeSUS navedla sledeče podatke: »po podatkih iz l. 2015 je povprečje tveganja za revščino v EU pri ženskah, starejših od 65 let, 15,8%, medtem ko je to tveganje pri ženskah nad 75 let že 17,8%, razmere v Sloveniji pa so še nekoliko slabše« (DeSUS). NSi se je v odgovoru na vprašanje o stanju enakopravnosti pri nas izrekla zgolj glede kvot (kot deloma že obstoječega ukrepa) na vseh področjih družbenega življenja, kar bi po njihovem mnenju pomenilo, da bi »morali zagotavljati popolno enakost v zastopanosti

obeh spolov na področjih, kjer spola nista enaka – na primer na področju športa«, s čimer lahko sklepamo da je njihov odnos do uvedbe kvot odklonilen.

Glede plačne vrzeli je Levica opozorila na možno regresijo: "V Sloveniji se je razlika med plačami moških in žensk od leta 2011 povečala za 4,5 odstotka (seveda v škodo žensk), kar nas uvršča med države z največjim povečanjem razlike. Vidne so tudi razlike v stopnji revščine, še zlasti med starejšo populacijo, kjer so ženske izrazito na slabšem" (Levica). Po drugi strani pa je stranka DeSUS ravno majhno razliko med dohodki predstavila kot primer dobre prakse: "Pod podatkih Evropskega inštituta za enakost spolov (EIGE) znaša indeks spolne enakosti v Sloveniji 68,4% in je nad povprečjem EU28, ki znaša 66,2%; tako se naša država med vsemi članicami EU uvršča v „zlato sredino“- najvišja stopnja spolne enakosti pri nas je na področju dostopa moških in žensk do dohodkov, medtem ko smo se najslabše odrezali na področju nasilja nad ženskami "(DeSUS). Slednje nam daje slutiti da je tudi področje merjenja enakosti spolov zgolj preko statističnih podatkov, z očitno nepoenoteno metodologijo, možno izkoristiti za manipulativne interpretacije, ki ustvarjajo nerealno sliko dejanskega stanja stvari v družbi.

Konkretnejših odgovorov nam niso predstavili edino v stranki SNS, kjer so zapisali, da enakosti spolov Sloveniji "še ni, razen včasih v kakšnem filmu znanstvene fantastike" (SNS).

Zadnje, tretje vprašanje je temeljijo na predstavitvi konkretnih javnih politik oziroma ukrepov, ki jih posamezne stranke glede na analizirano tematiko predvidevajo. Vprašanje se

je glasilo Za kakšne ukrepe na področju zagotavljanja enakosti spolov in enakih možnosti žensk in moških bi si prizadevali v Državnem zboru?, pri čemer je samo stranka SNS odgovorila da se bodo "intenzivno borili proti enakosti spolov". Ostale stranke so na tem področju prepoznale še nekaj prostora za izvajanje sledečih ukrepov. NSi bi se še naprej zavzemala za partnerstvo zgolj med moškimi in žensko in ne za enakost med spoli: »uveljavitev načela partnerstva v vseh segmentih življenja. /.../ Partnerstvo v zasebnem okolju pomeni, da ženska in moški spoštujeta medsebojno različnost, da sta odgovorna drug do drugega in da soglašata s pravično delitvijo nalog znotraj in zunaj družine«. LMŠ na tem mestu kot relevantne prepoznava ukrepe za vzpodbudo očetom, da se aktivneje vključijo v vzgojo otrok, gospodinjstva in izrabo starševskega dopusta ter preseganje stereotipov o moških in ženskih delih ter poklicih.

SAB, SMC in LMŠ so se v svojih odgovorih opredelili tudi do kvot v gospodarstvu, za katere vsi zapišejo, da bi si v primeru izvolitve v Državni zbor, aktivno prizadevali zanje. Temu se pridružuje tudi SMC, na načelni ravni pa še SD – »uveljavitev načela uravnotežene zastopanosti pri vseh imenovanjih za enako zastopanost žensk in moških na vodilnih položajih v javni upravi in gospodarstvu«. Slednji pod predvidene ukrepe dodajajo še "ukrepe za preprečevanje razlik v plačilu za isto delo ter uresničevanje ukrepov, predvidenih z novo Resolucijo o družinski politiki za lažje usklajevanje poklicnega in družinskega življenja, spremljanje učinkov in dosledno spoštovanje in uveljavljanje enakosti žensk in moških ter spremljanje ukrepov nove ureditve za preprečevanje nasilja

v družini in zaščito žrtev". Stranka DeSUS poudarja zelo nizko število županij v sklopu problematike vključevanja žensk na lokalno politično raven. V DeSUSu tudi menijo, da je poleg tega potrebno še predvsem delo na področju zmanjšanja tveganje revščine za starejše ženske (demografski sklad) in delo na zakonu o dolgotrajni oskrbi in na preprečevanju nasilja nad ženskami.

Najbolj obsežno pa se je glede ukrepov za enakost spolov v svojem odgovoru opredelila, ter jih tudi razdelala, Levica. Izpostavili so potrebne ukrepe na področjih nevidnega dela (neplačano skrbstveno delo), revščine med ženskami (ukrepi pozitivne diskriminacije za zagotavljanje pravične skrbstvene in pokojninske politike, saj zaradi neplačanega gospodinjanskega dela med upokojnici in upokojenkami prihaja do velikih razlik v pokojninah), zastopanosti in enakega plačila (uveljavljanje kvot v procesih odločanja na nacionalni in lokalni ravni, preprečevanje spolno diskriminativnih praks v delovnih kolektivih), materinstva (asistenca v obliki subvencioniranega varstva otrok ter podaljšanje in zakonsko varovanje porodniškega dopusta), očetovstva (razširitev pravice do plačanega očetovskega dopusta), reproduktivnega zdravja (prizadevanje za pravico do biomedicinske pomoči za vse in povečanje reproduktivnih možnosti) in nasilja ter seksizma (nadgradnja zakonskih določb ter dosledno izvajanje ukrepov preventive in reševanja problematike nasilja v družini).

Temeljni poudarki odgovorov na drugo in tretje vprašanje s pozitivnim odnosom do opisovanega, so zajeti v spodnji tabeli – kaj se analiziranim političnim strankam zdi problematično in za kaj bi si prizadevale:

Opomba: Politične stranke si posamično prizadevajo še za nekatere druge ukrepe in stojijo za še drugimi usmeritvami – v tabeli prikazanih le najbolj pogostih 9.

	NSi	SAB	SD	Levica	SMC	LMŠ	DeSUS	SNS
Spodbujanje žensk na vodilnih in odločevalskih položajih ter t. i. stekleni strop		✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Plačna vrzel		✓	✓	✓	✓		✓	
Usklajevanje poklicnega in družinskega življenja	✓		✓					
Nasilje nad ženskami in spolno nadlegovanje			✓	✓			✓	
Delitev domačih opravil	✓	✓		✓				
Reproduktivne pravice žensk				✓				
Spolni stereotipi		✓	✓	✓		✓	✓	
Aktivno očetovstvo				✓		✓		
Spolne kvote		✓	✓	✓	✓	✓		

Kot je razvidno iz zgornje tabele je bila največje pozornosti v prejetih odgovorih deležna potreba po spodbujanju žensk za zasedanje vodilnih in odločevalskih položajev ter opozarjanje na učinke t. i. steklenega stropa, ki je po mnenju večine analiziranih strank v Sloveniji še zmeraj neprebit. Slednje je kot ključni ukrep prepoznalo 6/8 strank (75% strank, ki so prestopile prag parlamenta in so nam posredovale odgovore). Tem ukrepom sledijo ukrepi za preprečevanje plačne vrzeli, ki jo je izpostavilo kar 5/8 analiziranih strank (62, 5 % strank, ki

so prestopile prag parlamenta in so nam posredovale odgovor). Kot lahko vidimo, je prisotno (vsaj deklarativno) zavedanje da se Slovenija še zmeraj bori s sistemskimi ovirami pri vključevanju žensk na odločevalske položaje (stekleni strop) in kasneje tudi s problemom neenakega plačila za enako delo glede na spol posameznika, kar kaže na nedoseženo enakost spolov v praksi naše družbe in nam nalaga nadaljnje delo ter predvsem od izvoljenih strank zahteva konkretna dejanja za pripravo legislative ki bo nudila okvirje za kulturo enakosti.

Malo več kot polovica strank se je opredelila do pomembnosti premagovanja spolnih stereotipov (5/8 strank oziroma 62,5 %). To pomeni, da se večina strank sicer zaveda korenin problematike, a po drugi strani moramo pri analizi tega aspekta upoštevati tudi delež strank, ki se do tega niso opredelile oziroma spolnih stereotipov, za katere vemo, da so pomembni usmerjevalci naših delovanj. To nadaljnje pomeni tudi da večina analiziranih političnih strank sicer razume večplastnost problema neenakega obravnavanja spolov v družbi in predvsem načinov iz katerih se ta obravnavanja rojevajo (primarna socializacija, stereotipi, spolno določene vloge, ...) in kakšne posledice imajo, a da obstaja nezanemarljiv del političnega prostora, ki se do tega ni opredelil. Slednje je pomemben vidik razumevanja in vpeljave ideje enakosti spolov, ki mora imeti trdne temelje tudi vizobraževalnem sistemu.

Prav tako so bile v podanih odgovorih v isti meri prisotne (5/8 analiziranih strank oziroma 62,5% strank, ki so podale svoje odgovore in se uvrstile v parlament) tudi opredelitve do spolnih kvot – ponovno se je polovica analiziranih političnih strank zavzela ZA spolne kvote, druga polovica pa proti njihovi uveljavitvi v gospodarstvu in politiki, četudi zanje vsaj v politiki obstaja ustavna osnova.

Iz prejetih odgovorov lahko pod črto sklenemo, da stranke prav zaradi različnega razumevanja tega, kaj pomeni enakost spolov in ali si za njo sploh prizadevajo, zagovarjajo tudi različne politike na tem področju. Pri tem smo lahko opazili vzporedni doktrini – tisto, ki termin 'enakost spolov' sprejema ter ga brez težav uporablja pri snovan-

ju ukrepov ter strujo, ki se na vse pretege trudi izpodbijati takšno razumevanje z argumentom, da gre pri uporabi besedne zveze 'enakost spolov' za odpravljanje 'bioloških razlik', ki pa so po njihovem mnenju pomembne, potrebne in nekaj naravnega. Takšno razumevanje pa potem pri predlaganih ukrepih vodi prav v poglobljanje družbenih razlik med spoloma in utrjevanje obstoječega spolnega reda, ki temelji na moški dominaciji in patriahalnem pogledu na družino in žensko vlogo v njej. V politični skupnosti, ki je tako močno razdeljena na tako pomembnem in kompleksnem vprašanju, ki vpliva na vse sfere naše družbe, se bojimo da se v bližnji prihodnosti še ne moremo nadejati večinske politične volje za opozarjanje, reflektiranje in ukrepanje v smeri enake obravnave, enakih možnosti in enakega položaja spolov v naši družbi. Prav tako moramo opozoriti na nezanemarljivo prisotnost mnenja o enakopravnosti spolov kot stanju dosežene enakosti, kar je zavajajoče in ne resnično. Enakopravnost, ponovimo, je zgolj pravna osnova za začetek udejanja kulture enakosti spolov na vseh področjih družbe in bi morala biti kot takšna tudi razumljena.

Analiza percepcij enakosti spolov s strani neparlamentarnih političnih strank

Kot smo že omenili, smo vprašanja poslali vsem strankam, ki jim je javnomnenjska anketa agencije Delo stik med 29. marcem in 5. aprilom pokazala več kot 1 % glasov na volitvah ter stranki SNS (naknadno, po izvolitvi). Na tem mestu je predstavljena refleksija odgovorov, ki so bili prejeti od sledečih strank: Slovenska ljudska stranka (SLS), Soli-

darnost, Zedinjena Slovenija (ZS), Lista Andreja Čuša in Zelenih Slovenije (LAČiZS), saj so te stranke kljub temu, da niso del aktualnega sklica parlamenta, vseeno zastopane v slovenskem političnem prostoru, imajo svoje predstavnike na lokalni in nadnacionalni ravni (SLS) in so nenazadnje bile tudi del televizijskih soočenj, ki jih analiziramo v nadaljevanju publikacije. Ker torej menimo, da je za prikaz celostnega razumevanja problematike enakosti spolov nujno upoštevati vse stranke, ki so del javnega političnega prostora, sledi kratka analiza njihovih odgovorov na vprašanja.

Na prvo vprašanje Kaj razumete pod pojmom enakost spolov? so stranke, ki niso prestopile praga državnega zbora, odgovarjale na dva različna načina, podobno kot parlamentarne stranke. Stranka SLS je denimo odgovorila da za njih enakost spolov pomeni "predvsem odpravo diskriminacije na podlagi spola, enakost na področju prava in enakost možnosti" (SLS), medtem ko je stranka Zedinjena Slovenija v odgovoru izenačila enakost z enakopravnostjo: "predvsem enakopravnost spolov, saj po našem mnenju oba spola nikoli nista bila in nikoli ne bosta enaka. Če bi bila oba spola enaka, potem človeštva sploh ne bi bilo, ker se ne bi bili sposobni niti razmnoževati. Problem pa je vsekakor neenakopravna obravnava obeh spolov, kar bi bilo potrebno sistemsko urediti" (Zedinjena Slovenija). Stranka Solidarnost je zapisala nujnost polne enakosti spolov in se dotaknila tudi javnega diskurza, ki v veliki večini temelji na diskriminaciji žensk: "V stranki Solidarnost smo zaskrbljeni nad tem, da se nekatere že pridobljene pravice in samoumevnosti (npr. ustavno priznana pravica do svobodnega

odločanja žensk glede rojstva otrok) ponovno postavljajo pod vprašaj; zaskrbljeni smo tudi nad tem, da je v javnem diskurzu ponovno (v resnici ves čas) vzpostavlja diskriminatoren govor o ženskah" (Solidarnost). Tudi stranka Andreja Čuša in Zelenih Slovenije je v odgovoru pokazala širše razumevanje pojma enakosti spolov: "enakost spolov razumemo skozi prizmo ekonomske neodvisnosti, usklajevanja poklicnega in zasebnega oziroma družinskega življenja, družbe znanja brez (spolnih) stereotipov, socialne vključenosti, zdravja, uravnotežene zastopanosti žensk in moških in preprečevanja nasilja nad ženskami" (LAČiZS).

V odgovoru na drugo vprašanje Ali se vam zdi, da je v Sloveniji za enakost spolov dobro poskrbljeno? je bila LAČiZS edina izmed vseh analiziranih strank, ki je nedvoumno označila dosedanje delo na področju uvajanja enakosti spolov kot neuspešno. Zapisali so: "V kolikor bi bilo za enakost spolov dobro poskrbljeno, ne bi takoj po Resoluciji o nacionalnem programu za enake možnosti žensk in moških 2005–2013 dobil novo Resolucijo za obdobje petih let. To je močno povezano tudi s postsocialističnim obdobjem, ko je prišlo do splošnih teženj po ponovni redomestikaciji žensk, tako na duhodni kot na predmetni ravni. Ena izmed takšnih je zagotovo težnja po rekatolizaciji. V tej točki vseeno velja omeniti, da smo po indeksu enakosti spolov (2017) med tistimi, ki smo storili največji napredek". Podobno kritični so bili tudi v stranki SLS, ki je v odgovorih presenetila saj je kritizirala patriahalne vrednote, kljub temu da se kot stranka v večini nastopov prikazujejo (ali pa so se prikazovali) kot stranka tradicionalnih vrednot in tradicionalne družine: "v

poslovnem svetu ženske sicer zasedajo več vodstvenih položajev kot v preteklosti, še vedno pa se soočajo z večjimi težavami pri usklajevanju zasebnega in poklicnega življenja kot moški. Ženske so praviloma tudi manj plačane za enako opravljeno delo kot moški in v povprečju (v primerjavi z moškimi) mesec dni na leto delajo zastonj. V politiki pa že samo dejstvo, da so predpisane spolne kvote govori o tem, da tudi na tem področju še nismo enaki. Država bo morala narediti odločen korak v smeri izenačevanja možnosti na tem področju, saj se morajo ženske na poklicnem in političnem področju še vedno bolj truditi, da dosežejo enak položaj kot moški. Poleg tega so v naši družbi še vedno precej zasidrane patriarhalne vrednote in tradicionalna delitev domačih opravil, po kateri se predvsem od žensk pričakuje skrb za otroke, družino in dom, čeprav se je to v zadnjih letih začelo spreminjati. Vse več moških tako prevzema večji del tovrstnih opravil, več pa je tudi očetovskih dopustov. Na državni ravni moramo začeti bolj učinkovito sistemsko spodbujati enake možnosti spolov, da ženske ne bodo, tako kot še vedno pogosto so, postavljene pred težko odločitev med kariero ali družino” (SLS).

Tudi v Solidarnosti so odgovorili, da enakost spolov še zdaleč ni dosežena in da bo potrebnih še veliko ukrepov, med katere sami predlagajo pozitivno diskriminacijo in zakonodajo, ki bo omogočila implementacijo njihov idej ter obenem okrepila boj zoper nasilje nad otroki, ženskami in pripadniki deprivilegiranih skupin. Pri tem še posebno poudarjajo sodelovanje med civilno družbo in politiko, da se uveljavita in dosežeta enakost in enakopravnost.

V Zedinjeni Sloveniji so v odgovoru zapisali, da kot stranka niso preseženi, da v Sloveniji enakopravnosti med spoloma ni, saj da “živimo v ukradeni državi, ki temelji na sistemski diskriminaciji. Ta se ne nanaša samo na spole, marveč smo z njo soočeni tudi na drugih področjih. Nas seveda najbolj zanima politično področje, ki je prav tako “urejeno” s sistemsko diskriminacijo. Celo politične stranke in njihovi predstavniki smo načrtno sistemsko diskriminirani. Zato niti na volitvah poslancev v Državni zbor ni zagotovljena enakopravna obravnava vseh list, ki so izpolnile zakonske pogoje in nastopajo na volitvah. Imamo celo sistemsko narejeno “prvo ligo” (parlamentarne stranke) in “tretjo ligo” (neparlamentarne stranke). Niti na javnem zavodu RTV Slovenija se stranke iz “prve” in “tretje” lige ne morejo soočiti v volilni kampanji, v zasebnih medijih pa to področje sploh ni urejeno in je prepuščeno lastnikom – beri kapitalu. Nadaljnji problem je s financiranjem, itd. Skratka diskriminacija in neenakopravnost sta dobesedno načrtno vtkana v družbeni sistem kakršnega imamo, zato ga je nujno potrebno čim prej spremeniti” (Zedinjena Slovenija).

Tretje vprašanje Za kakšne ukrepe na področju zagotavljanja enakosti spolov in enakih možnosti žensk in moških bi si prizadevali v Državnem zboru? je generiralo podobne rešitve oziroma predlagane ukrepe, kot smo jih lahko že prebrali ob analizi odgovorov parlamentarnih strank. LAČiZS so tako poudarili problematiko plačne vrzeli, pozitiven odnos do spolnih kvot in morebitno uvedbo spolnih kvot za mesta v javnih podjetjih. Zedinjena Slovenija je zapisala da je prvi ukrep sprememba ustave in sprejetje no-

vih zakonov, ki "bodo onemogočali in sankcionirali kakršnokoli izsiljevanje žensk v zvezi z njihovim naravnim poslanstvom – rojevanjem otrok. Šele na ta način bomo zagotovili temelje za nastanek družbe svobodnih, enakopravnih ljudi in prihodnost, kakršno bi si želela večina ljudi – moških in žensk" (Zedinjena Slovenija). V Solidarnosti nameravajo poleg sprejetja zakonodaje, ki bo skrbela za enake izhodiščne možnosti moških in žensk, okrepiti vlogo Varuha človekovih pravic "na področju oblikovanja, izvajanja in nadzora politik enakosti in nediskriminacije — prenos pristojnosti, človeških virov in sredstev z resornih ministrstev in služb" (Solidarnost). V SLS pa kot ukrep za zagotavljanje enakosti spolov in enakih možnosti moških in žensk vidijo spodbujanje delovanja ženskih zvez in društev ter "poglobljen, kakovosten in kar najširši dialog med različnimi vladnimi in nevladnimi organizacijami ter drugimi deležniki, s katerimi bi poiskali ustrezne rešitve" (SLS).

Če poskusimo potegniti črto pod odgovore, ki smo jih prejeli od neparlamentarnih strank in jih povezati in primerjati z odgovori parlamentarnih strank lahko vidimo, da se v obeh skupinah strank v določeni meri pojavlja načelno (ne)sprejemanje pojma enakosti spolov in pozivi h govoru o enakopravnosti, pri čemer je nestrinjanje s konceptom manjše pri neparlamentarnih strankah. Poleg tega je opazno, da so vse neparlamentarne stranke jasneje opredelile dosedanje delovanje na področju te problematike kot neuspešno, kar je logično, glede na to da za razliko od parlamentarnih strank niso imele odločevalske moči in s tem ne nosijo odgovornosti za (ne)delo na omenjenih problematikah. Presenetljivo

je tudi, da so izmed štirih analiziranih neparlamentarnih strank kar tri izrazito progresivno odgovarjale na vprašanja in opredeljevale koncepte patriarhalnih vrednot, spolnih stereotipov, tradicionalne vloge in položaja žensk in delitve dela kot temeljnih problemov s katerimi se moramo spopasti (SLS, Solidarnost, LAČiZS). Pomembna dodana vrednost odgovorov neparlamentarnih strank pa je tudi njihovo poudarjanje povezovanja civilne družbe, (ne) vladnih organizacij in društev s politiko, kar je nujno za implementacijo načel enakosti spolov v vse sfere naših življenj in je, žal, nekaj na kar etablirana politika večkrat pozabi. Vse analizirane neparlamentarne stranke, razen Zedinjene Slovenije, ki koncept enakosti spolov a priori zavrača, se zavedajo kompleksnosti ki jo vpeljava teh načel prinaša in zahteva ter nudijo sveže in širše rešitve od uvedbe zakonodaje, ki pomeni šele začetno točko življenja ideje o enakosti spolov v neki družbi.

**PRIMERJALNA
ANALIZA
PROGRAMOV
PARLAMENTARNIH
POLITIČNIH STRANK**

Analiza programov političnih strank, ki predstavljajo aktualno sestavo parlamenta je temeljila na pregledu dostopnih političnih programov strank glede na prej zastavljene kriterije (raziskovalna vprašanja), ki tvorijo naslednje štiri programske sklope: vloga in položaj žensk v slovenski družbi, enakost spolov, politični program in jezik, kontekstualizacija političnega programa. Tem ključnim programskim sklopom smo dodali raziskovalna vprašanja na katera odgovore smo iskali v dostopnih programih političnih strank. Analizo smo opravili na podlagi predvolilnih programov strank SDS, SD, SMC, DeSUS, LMŠ, NSi, Levica in SAB. Ob tem moramo poudariti, da političnega programa stranke SNS nismo prejeli, zato je stranka izvzeta iz analize, ki sledi.

1. PROGRAMSKI SKLOP: Vloga in položaj žensk v slovenski družbi

Raziskovalno vprašanje 1: Ali se program politične stranke v besedilu opredeljuje do vloge in položaja žensk v slovenski družbi? Če DA, kolikokrat in na kakšen način?

Do vloge in položaja žensk v naši družbi sta se izmed analiziranih

strank opredelili samo dve stranki in to sta bili Levica in SD. SD je tretji cilj svojega političnega programa Samozavestna Slovenija poimenoval "Enake možnosti moških in žensk", v zvezi s tem pa so tam zapisali: "Prednosti Slovenije na področju enakosti spolov so izjemno dobri kazalniki na svetovni ravni, kjer se povsod uvrščamo v sam vrh. To je rezultat več desetletij dela in konkretnih ukrepov. Žal se je v zadnjih letih trend na nekaterih področjih obrnil, saj se denimo povečuje razlika v plačilu za isto delo med moškimi in ženskami, resen problem pa predstavlja visoka stopnja tveganja revščine med starejšimi ženskami" (str. 33 njihovega programa). Poleg njih je problematiko prepoznala še stranka Levica, ki je položaj žensk v naraščajoči stopnji revščine med starjšimi ženskami opisala kot dvojno izkoriščanje: "Kapitalizem ni samo sistem razrednega izkoriščanja in zapostavljanja, ampak tudi izkoriščanja in zapostavljanja na podlagi spola, etničnosti, narodnosti in drugih osebnih okoliščin. Ženske so pogosto izkoriščane dvakrat: na delovnem mestu in v družini" (str. 51 njihovega programa). Stranke SDS, DeSUS, LMŠ, NSi, SAB in SMC vloge in položaja žensk v slovenski družbi niso naslovile.

2. PROGRAMSKI SKLOP: Enakost spolov

Raziskovalno vprašanje 2: Ali je enakost spolov v posameznem programu analizirane politične stranke eksplicitno omenjena? Če DA, kolikokrat in v kakšnem kontekstu (pozitivnem, negativnem)?

SMC, DeSUS, LMŠ, NSi, SAB in SDS enakosti spolov eksplicitno ne omenjajo v svojih programih.

Omeni jo zgolj Levica, ki je enakost spolov (v pozitivnem kontekstu) razdelala v istoimenskem poglavju svojega programa (ki sicer predstavlja podpoglavje razdelka Enake možnosti za vse, str. 53). Poleg Levice je enakost spolov eksplicitno, in to večkrat, omenila še SD. Najprej v pozitivnem kontekstu glede doseganja dobrih rezultatov Slovenije na področju enakosti spolov ("Prednosti Slovenije na področju enakosti spolov so izjemno dobri kazalniki na svetovni ravni, kjer se povsod uvrščamo v sam vrh", str. 33 njihovega programa), drugič je enakost spolov eksplicitno omenjena še v sklopu tretjega cilja njihovega programa "Enake možnosti moških in žensk", v pozitivnem kontekstu. Konkretno je zapisano: "Zaradi primerjalno dobrih rezultatov Slovenije na tem področju obstaja nevarnost, da se bo občutljivost na enakost spolov zmanjševala zaradi občutka samoumevnosti" (str. 33 njihovega programa). Besedno zvezo enakost spolov sta v svojih programih omenili zgolj 2 politični stranki (od 8 analiziranih) kar predstavlja zgolj 25 %.

Raziskovalno vprašanje 3: Ali je ideja o enakosti spolov znotraj vsebine programa posamezne politične stranke implicitno podana (npr. z drugačnim pojmovanjem)? Če DA, kolikokrat in na kakšen način?

Stranke DeSUS, LMŠ, in NSi niso implicitno omenile enakosti spolov v svojih programih. Po drugi strani pa so Levica (ki v programu naslavlja koncepte očetovstva, materinstva, reproduktivnih pravic), SD in SDS enakost spolov večkrat tudi implicitno naslovile. SDS je v 12. točki programa (str. 2 njihovega programa) zapisala opredelitev človeškega dostojanstva, ki med drugim

vključuje tudi nerazlikovanje glede na osebno okoliščino spol. Prav tako je implicitno enakopravnost spolov podana v 43. točki programa (str. 5 njihovega programa), kjer je zapisano, da mora biti "družina sklop enakopravnih in demokratičnih odnosov med člani, pri čemer so koristi otrok najpomembnejše vodilo". Levica je v svojem programu "Blaginja za vse, ne le za peščico" identificirala največ različnih vidikov enakosti spolov med vsemi strankami: "Krepijo se pritiski na reproduktivne pravice žensk (npr. pozivi k prepovedi splava), plačna neenakost, s krhanjem socialne države pa naraščajo tudi bremena, ki jih v gospodinjstvu nosijo predvsem ženske" (str. 52 njihovega programa).

V programu stranke SD je enakost spolov ravno tako podana na različne načine, kar je razvidno iz njihovih predvidevanih ukrepov na več področjih, ki zadevajo enakost spolov: "dosledno spoštovanje in uveljavljanje enakosti žensk in moških, uveljavitev načela uravnotežene zastopanosti pri vseh imenovanjih za enako zastopanost žensk in moških na vodilnih položajih v javni upravi in gospodarstvu, sprejem ukrepov za preprečevanje razlike v plačah za isto delo, spremljanje učinkov nove ureditve za preprečevanje nasilja v družini in zaščito žrtev, uresničevanje ukrepov, predvidenih z novo Resolucijo o družinski politiki, za lažje usklajevanje poklicnega in družinskega življenja" (str. 33 njihovega programa). SMC je v razdelku programa, ki se sicer dotika varnosti v Sloveniji, zapisal ničelno toleranco do nasilja v družini in do sovražnega govora, kar bi se lahko razumelo kot latentno dotikanje problematike enakosti spolov; podobno so zapisali tudi v programu stranke SAB, ko so posredno, preko ideje o

brezplačnih vrtcih in višjih pokojninah, govorili tudi o spremembah na področju enakosti spolov, čeprav sami tega niso artikulirali na tak način.

Vsaj latentno in implicitno se je kakršnegakoli področja ki zadeva enakost spolov (od nasilja v družini do brezplačnih vrtcev) dotaknilo 5 od 8 strank, ki smo jih analizirali, kar predstavlja 62,5 %.

Raziskovalno vprašanje 4: Ali posamezna politična stranka v svojem programu ženske obravnava kot ranljivo skupino družbe, ki ji je potrebno zagotoviti enake možnosti? Če DA, na kakšen način in s kakšnimi konkretnimi ukrepi?

Nobena izmed analiziranih političnih strank žensk v svojem programu ne obravnava kot ranljivo družbeno skupino.

Raziskovalno vprašanje 5: Ali se posamezna politična stranka v svojem programu (načelno) zavzema za spodbujanje širjenja enakih možnosti žensk in moških?

Na načelni ravni se za spodbujanje širjenja enakih možnosti zavzema jo stranke Levica, SD, SDS in SMC, medtem ko tega ni zanznati niti na načelni ravni v programih strank DeSUS, LMŠ, NSi in SAB. Iz tega sledi, da se za širjenje enakih možnosti na načelni ravni v svojem programu zavzema polovica (4/8, 50 %) analiziranih strank.

Raziskovalno vprašanje 6: Ali se je posamezna politična stranka v svojem programu zavezala k prizadevanju za zakonodajne predloge na področju izenačevanja položaja žensk in moških v družbi?

Stranke, ki so se zavezale k podajanju zakonodajnih predlogov za izenačevanja položaja moških in žensk v družbi so Levica, SD in SMC, medtem ko se v programih za to niso zavzele stranke DeSUS, LMŠ, SDS, NSi in SAB. To pomeni da je v svojih programih 37,5 % političnih strank, ki smo jih analizirali predvidelo zakonodajne ukrepe, ki bi pripomogli k izenačevanju položaja moških in žensk v naši družbi. V nadaljevanju predstavljamo podrobne ukrepe kot so jih zapisale stranke v svojih programih, saj menimo, da nam tudi analiza predvidenih ukrepov pomaga razumeti razumevanje, ki ga posamezne stranke do problematike enakosti spolov trenutno gojijo.

Navedeni ukrepi strank:

Levica je predloge svojih ukrepov razdelila na dve večji skupini: starševstvo in socialno pravičnost. Za izboljšanje položaja starševstva so predvideli sledeče ukrepe: "Materinstvo: z asistenco v obliki subencioniranega varstva otrok, podaljšanjem in zakonskim zavarovanjem porodniškega dopusta ženskam želimo omogočiti, da se bodo odločale za materinstvo tedaj, ko to želijo, brez diskriminatornih posledic za svoj položaj na trgu dela in realizacijo poklicnih karier. Ustavno zajamčena svoboda načrtovanja in realizacije družine ne sme biti na račun osebne, poklicne in ekonomske nesvobodnosti žensk. Očetovstvo: širili bomo pravice iz naslova očetovstva in se zavzemali za pozitivnejši odnos do aktivnega očetovstva, s posebnim poudarkom na obdobju prvih treh let po otrokovem rojstvu; razširili bomo pravico do plačanega očetovskega dopusta. Socialno starševstvo: poenostavili in skrajšali bomo postopke posvajanja

otrok in izenačili dejanske možnosti tako samskih oseb kot heteroseksualnih in homoseksualnih parov za socialno starševstvo. Istospolnim parom bomo omogočili sklenitev zakonske zveze in posvojitvev otrok. Reprodukativno zdravje: prizadevali si bomo za zakonske in družbene pogoje, v katerih sta reprodukativno zdravje in pravica do biomedicinske pomoči pri ohranjanju reprodukativnega zdravja in reprodukativnih možnosti in izbir povsem izenačena za vse ljudi. Razvijali in podpirali bomo vrste javnih podpornih storitev in pomoči družinam za kakovostnejše usklajevanje družinskih in preživetvenih obveznosti tako za moške kot za ženske” (str. 53 njihovega programa). V delu, ki so ga poimenovali Socialna pravičnost so v Levici zapisali: “Potrebno je z zakonskimi ukrepi prepoznati in regulirati problematiko neplačanega skrbstvenega dela (za otroke, partnerje, starše, gospodinjstvo), ki ga večinoma še vedno opravljajo ženske. Stremimo k temu, da bi bil ta ogromen delež družbeno nepogrešljivega, zakonsko pa neprepoznanega in neplačanega dela, ustrezno razpoznan, ovrednoten in nagrajen. Nadgradili bomo zakonske določbe in dosledno izvajali ukrepe preventive in reševanja problematike domačega nasilja. Žrtve nasilja so v večini ženske in otroci, katerih zaščito je treba okrepiti, uvesti pa tudi preventivne ukrepe za preprečevanje tovrstnega nasilja, ki je v Sloveniji razpoznan in pereč socialni problem. V sklopu reševanja družbene problematike revščine bomo zagotovili pravično socialno skrbstveno in pokojninsko politiko predvsem do statistično najrevnejše nacionalne populacije, tj. žensk po 65. letu starosti, tudi s pozitivno diskriminatornimi ukrepi. Na podlagi dopolnjene zakonodaje bomo dosledno preprečevali

spolno diskriminatorne razmere v delovnih kolektivih, v kariernem poteku posameznic in posameznikov, v polju javnosti in politike. Prizadevali si bomo sistemsko preprečevati ekonomsko degradacijo zaposlenih v t. i. spolno preferenčnih (feminiziranih, maskuliniziranih) poklicih in zagotavljati enake karierne možnosti v teh poklicih ne glede na spol. Sistemsko bomo podprli ukrepe, ki pospešujejo doseganje enakomerne zastopanosti spolov v procesih družbenega življenja in odločanja na nacionalni in lokalni ravni, tudi z uveljavljanjem kvot” (str. 54 njihovega programa).

SD je v svojem programu predvidela sledeče zakonodajne ukrepe: “dosledno spoštovanje in uveljavljanje enakosti žensk in moških, uveljavitev načela uravnotežene zastopanosti pri vseh imenovanjih za enako zastopanost žensk in moških na vodilnih položajih v javni upravi in gospodarstvu, sprejem ukrepov za preprečevanje razlike v plačah za isto delo, spremljanje učinkov nove ureditve za preprečevanje nasilja v družini in zaščito žrtev, uresničevanje ukrepov, predvidenih z novo Resolucijo o družinski politiki, za lažje usklajevanje poklicnega in družinskega življenja” (str. 33 njihovega programa).

SMC je v uvodu svojega programa Bolje za vse sicer predstavila “varno Slovenijo” kot državo, ki se začne “v družini in medsebojnih odnosih, zato se borimo za ničelno toleranco do družinskega nasilja in proti sovražnemu govoru v javni komunikaciji. Močnejši kot bomo gospodarsko in v spoštovanju človekovih pravic, trdnejši bo naš mednarodni varnostni položaj” (str. 3 njihovega programa), a v nadaljevanju programa teh vsebin niso opredelili glede

uvedbe (ali spremljanja obstoječe) posebne zakonodaje na tem področju, namesto tega so večjo pozornost namenili uvedbam kvot. Zapisali so, da se zavzemajo za "bolj uravnoteženo zastopanost med spoloma na političnih položajih in javnih funkcijah. Izenačitev deleža zastopanosti spolov pri kandidiranju na volitvah v DZ, lokalnih volitvah in Evropski parlament (na 40 %)" (str. 21 in str. 26 njihovega programa).

Raziskovalno vprašanje 7: Ali se program posamezne politične stranke opredeljuje do uvedbe kvot kot ene izmed možnosti za doseganje boljše zastopanosti žensk na vodilnih položajih? Če DA, kako, na kakšen način?

Do kvot se je v svojih političnih programih opredelila manjšina analiziranih strank (3/8, oziroma 37,5 % analiziranih strank), med njimi so Levica ("Sistemske bomo podprli ukrepe, ki pospešujejo doseganje enakomerne zastopanosti spolov v procesih družbenega življenja in odločanja na lokalni ravni, tudi z uveljavljanjem kvot" str. 54), SMC (v programu so predlagane 40 % kvote kot rešitev za zastopanje žensk v organih odločanja) ter SD, ki kvot sicer ne omeni eksplicitno, piše pa o načelni pomembnosti "nadaljevati s povečevanjem števila žensk na položajih odločanja" (str. 33), v zvezi s čimer kot ukrep navajajo "uveljavitev načela uravnotežene zastopanosti pri vseh imenovanjih za enako zastopanost žensk in moških na vodilnih položajih v javni upravi in gospodarstvu" (str. 33). Preostale analizirane stranke se do kvot v svojih programih niso opredelile.

3. PROGRAMSKI SKLOP: Politični program in jezik

Raziskovalno vprašanje 8: Ali program posamezne politične stranke uporablja žensko glagolsko obliko?

Program nobene od analiziranih političnih strank ni uporabljal ženske glagolske oblike. Zgolj v programu Levica je ženska glagolska oblika uporabljena enkrat, in sicer v množini.

Raziskovalno vprašanje 9: Ali program posamezne politične stranke sploh razlikuje med spoloma?

Vse analizirane stranke med spoloma razlikujejo zelo malokrat, največkrat kadar volilno telo označijo za "državljanke in državljanke", "posameznike in posameznice" ali pa "Slovenke in Slovence".

Raziskovalno vprašanje 10: Kolikokrat je v programu posamezne politične stranke omenjena beseda ženska? Kolikokrat je v programu omenjena beseda moški?

Programi strank DeSUS, LMŠ in SDS teh dveh besed niso uporabili, medtem ko je v programu Levica beseda ženska zapisana 14-krat, beseda moški pa 2-krat. V programu stranke NSi je beseda ženska uporabljena sedemkrat, beseda moški pa trikrat, v programu stranke SAB pa beseda moški sploh ni uporabljena, medtem ko je bila dvakrat uporabljena beseda ženska. SD je v programu besedo ženska uporabila 8-krat, besedo moški pa štirikrat, SMC pa besedo ženska enkrat in besedo moški nobenkrat.

Raziskovalno vprašanje 11: Kateri

samostalniki so v programu posameznih političnih strank najpogosteje prisotni ob besedi ženska (npr. družina, mati, domovina, politika, rodnost ipd.)? Kateri samostalniki so v programih prisotni ob besedi moški?

Stranka Levica je ob besedi ženska zapisala naslednje besede – izkoriščane, družina, delovno mesto, pravice (reproduktivne), breme, porodniški dopust, ekonomska nesvobodnost, neplačano skrbstveno delo, žrtve nasilja; ob besedi moški pa – usklajevanje preživetvenih in družinskih obveznosti. NSi je v programu besedo ženska (z izjemo o nevtralni omembi o pokojninah za moške in ženske, str. 67 njihovega programa) posebej omenil le v poglavju o družinski politiki, omenjene pa so v povezavi z rodnostjo, materinstvom, družino in otroki (npr. str. 125 njihovega programa). SAB je ob besedi ženska zapisal nasilje, opora, vodilna mesta v politiki in družbi, spoštovanje, medtem ko je SD najpogosteje ob besedi ženska napisal enakost in zastopanost.

4. PROGRAMSKI SKLOP: Kontekstualizacija političnega programa – spolna občutljivost

Raziskovalno vprašanje 12: Ali se program posamezne politične stranke opredeljuje do ustavno že zagotovljenih pravic, ki so temelj ideje o enakosti, enakopravnosti in enakovrednosti spolov, kot sta na primer 53. člen ustave in 55. člen ustave? Če DA, na kakšen način?

Stranke DeSUS, LMŠ, SAB, SD, SDS in SMC se do omenjenih svoboščin niso opredelile, kar pomeni da je svoj odnos do ustavnih pravic ki se

dotikajo vprašanja enakosti spolov v svojem programu izrazilo 25 % analiziranih parlamentarnih strank. V programu sta svoji (nasprotni) stališči do le-teh tako navedli zgolj NSi in Levica. V NSi podpirajo zapis v 53. členu Ustave – “Država varuje družino, materinstvo, očetovstvo, otroke in mladino ter ustvarja za to varstvo potrebne razmere” ter podpirajo tradicionalno pojmovanje družine (mati in oče). Kot eno izmed svojih politik v programu stranka navedla spremembo negativnih demografskih trendov prek povečanja rodnosti, spodbujanja več otrok na eno žensko in okrepitve družinske politike, ipd. (str. 118–125 njihovega programa). Za okrepitev družinske politike med drugim predlaga, da se mladim od 6. razreda OŠ naprej v okviru kurikula sistematično promovira oziroma pozitivno predstavlja zakonsko in družinsko življenje kot vrednoto. Družino pojmuje v tradicionalnem smislu, zakon vidi kot zakon med moškim in žensko. Stranka izrecno nasprotuje “trenutni promociji protidružinskih vrednot s strani medijev”. Glede ustavne pravice do splava je moč sklepati, da stranka pravici nasprotuje, saj pri opisovanju trenutnega zdravstvenega varstva družin v Sloveniji navaja tudi (pre)veliko dostopnost do (hormonske) kontracepcije (str. 118). Nadalje stranka zapiše, naj se ženskam, ki razmišljajo o umetni prekinitvi nosečnosti, nudi ustrezna psihosocialna podpora v tem procesu, ki ji bo pomagala pri odločitvi in ji objektivno predstavila vse možnosti, ki jih ima v tem položaju. (str. 125 njihovega programa).

Levica se je v programu teh vprašanj lotila širše in naslovila neopatriarhalizem, ki naj bi po njihovem v povezavi s kapitalizmom omogočal širjenje idej o prepovedi splava: “Glo-

balizirani neoliberalni kapitalizem je v vedno tesnejši navezi z umiranjem demokracije in neopatriarhalizmom. V deželah nekdanjih evropskih socializmov je z restavracijo kapitalizma sovpadla tudi repatriarhalizacija družbe. Krepijo se pritiski na reproduktivne pravice žensk (npr. pozivi k prepovedi splava), plačna neenakost, s krhanjem socialne države pa naraščajo tudi bremena, ki jih v gospodinjstvu nosijo predvsem ženske” (str. 52 njihovega programa). Glede 53. člena Ustave in definicije družine pa zapišejo, da bodo” izenačili dejanske možnosti tako samskih oseb kot heteroseksualnih in homoseksualnih parov za socialno starševstvo. Istospolnim parom bomo omogočili sklenitev zakonske zveze in posvojitve otrok” (str. 53 njihovega programa).

Raziskovalno vprašanje 13: Ali program posamezne politične stranke omenja nasilje nad ženskami? Če DA, v kakšnem kontekstu? Programi strank DeSUS, LMS, NSi, SAB⁴, SDS in SMC⁵ ne omenjajo nasilja nad ženskami. Kar pomeni, da je nasilje nad ženskami in ukrepi proti njemu v programe zapisalo zgolj 25 % (2/8) analiziranih strank. Levica je v svojem programu tako zapisala: “Nadgradili bomo zakonske določbe in dosledno izvajali ukrepe preventive in reševanja problematike domačega nasilja. Žrtve nasilja so v večini ženske in otroci, katerih zaščito je treba okrepiti, uvesti pa tudi preventivne ukrepe za preprečevanje tovrstnega nasilja, ki je v Sloveniji razpoznan in pereč socialni problem” (str. 54 njihovega progra-

ma). SD pa je izrazila konkretno zavezo za vztrajanje na “ničelni stopnji tolerance do nasilja vseh oblik, tudi spolnega nadlegovanja” (str. 33). V zvezi s tem kot ukrep v stranki SD predvidevajo spremljanje “učinkov nove ureditve zapreprečevanje nasilja v družini in zaščito žrtev” (str. 33 njihovega programa).

Raziskovalno vprašanje 14: Ali program omenja nasilje v družini? Če DA, v kakšnem kontekstu?

SMC v uvodu programa omeni nujnost ničelne tolerance do nasilja v družini, prav tako Levica govori o nasilju “katerega žrtve so največkrat ženske in otroci”, podobno tudi SD in SDS, ki v 43. točki programa zapiše: “Da bi družina delovala kot blažilec družbenih pretresov, ji je treba pomagati pri zagotavljanju avtonomnosti, ekonomske neodvisnosti, zasebnosti in varnosti, kar pomeni tudi preprečevanje zlorab in nasilja znotraj družine. Le tako se bo v njej razvijal svoboden, moralno trden, kritičen in odgovoren posameznik, zrela osebnost, ki bo skupaj s sebi podobnimi zmožna oblikovati civilno moč, ki bo sodelovala in oblikovala splošna pravila življenja v družbi” (str. 5 njihovega programa). Iz tega sledi, da se je do nasilja v družini v svojih političnih programih opredelilo 37,5 % kar predstavlja 3/8 analiziranih političnih strank.

Raziskovalno vprašanje 15: Ali program posamezne politične stranke naslavlja plačno vrzel med spoloma v Republiki Sloveniji? Če DA, na kakšen način?

4 Omenjano je nasilje nad ženskami v izjavi članice stranke, ni pa del programa stranke SAB.

5 Omenjena je ničelna stopnja tolerance do nasilja v družini, ne pa nasilje nad ženskami.

Stranki, ki edini v programih naslovljajo problematiko plačne vrzeli sta Levica, ki jo omenja kot plačno neenakost, ki jo je potrebno odpraviti (str. 52) in SD, ki kot ukrep za vzdrževanje enakosti spolov navajajo »sprejem ukrepov za preprečevanje razlike v plačah za isto delo« (str. 33). Preostale stranke, ki predstavljajo 75 % analiziranih parlamentarnih strank (6/8) DeSUS, LMŠ, NSi, SAB, SDS in SMC o tej problematiki niso pisale o svojih programih.

Raziskovalno vprašanje 16: Ali se program posamezne politične stranke opredeljuje do problematike dolgotrajne oskrbe? Kako v okviru tega razume vlogo žensk?

Do problematike dolgotrajne oskrbe se v programih opredeljujejo stranke Levica, NSi, SAB, SD in SMC, kar pomeni da se je do tega problema v programu opredelilo 62,5 % (5/8) analiziranih strank. SMC se zavzema za program dolgotrajne oskrbe in predlagajo bolj dostopen sistem in pa novo zavarovanje za dolgotrajno oskrbo, pri čemer vloga žensk ni posebej izpostavljena. Podobno se opredeljuje tudi NSi, ko prepozna, da dolgotrajna oskrba še ni zakonsko urejena in poudarja, da je potrebno slediti razvoju alternativnih ustanov za dolgotrajno oskrbo, zagotavljati širitev zdravstvene oskrbe (tudi preko ponudbe storitev na domu in v obliki sosedске pomoči), ter zagotavljati finančne dajatve tako za tiste osebe, ki so odvisne od drugega, kot tudi za posameznike, ki izvajajo neformalno pomoč. Tiste storitve, ki pa se zagotavljajo izključno preko zavarovanja za dolgotrajno oskrbo morajo slediti temeljnemu načelu, in sicer da je preventiva pred rehabilitacijo ter kratkotrajna oskrba pred dolgotraj-

no. Do vloge žensk v okviru dolgotrajne oskrbe se stranka ne opredeljuje (str. 55). Podobno so zapisali tudi v programu stranke SD, kjer so dolgotrajno oskrbo opredelili kot kritično točko financiranja in zapisali, da ji nameravajo zagotoviti »dodatna sredstva s prestrukturiranjem proračunskih odhodkov« (str. 63 njihovega programa). O dolgotrajni oskrbi je govora v delu programa, ki je sicer namenjen programskemu načrtovanju proračuna, pri čemer vloga žensk v dolgotrajni oskrbi ni posebej omenjena. Tudi v stranki SAB to naslavlja kot splošen problem, brez da bi kontekstualizirali vlogo žensk v dolgotrajni oskrbi. Edini, ki to zapišejo so Levica: »Uvedli bomo solidarnostno dajatev na vse dohodke, iz katere se bo plačevala oskrba starostnikov tako v domovih za starejše kot v obliki pomoči na domu. « In kasneje še poudari problematiko starejših žensk: »Potrebno je z zakonskimi ukrepi prepoznati in regulirati problematiko neplačanega skrbstvenega dela (za otroke, partnerje, starše, gospodinjstvo), ki ga večinoma še vedno opravljajo ženske. Stremimo k temu, da bi bil ta ogromen delež družbeno nepogrešljivega, zakonsko pa neprepoznanega in neplačanega dela, ustrezno razpoznan, ovrednoten in nagrajen. V sklopu reševanja družbene problematike revščine bomo zagotovili pravično socialno skrbstveno in pokojninsko politiko predvsem do statistično najrevnejše nacionalne populacije, tj. žensk po 65. letu starosti, tudi s pozitivno diskriminatornimi ukrepi« (str. 53 in str. 54 njihovega programa).

Raziskovalno vprašanje 17: Ali se program posamezne politične stranke opredeljuje do usklajevanja družinskega in zasebnega življenja? Če DA, na kakšen način?

Stranke DeSUS, LMS in SDS se do usklajevanja poklicnega in družinskega življenja niso opredelile, kar pomeni da je usklajevanje poklicnega in družinskega življenja kot problematiko prepoznalo 62,5 % (5/8) analiziranih strank v svojih programih. Do tega vprašanja se je tako opredelila Levica, ki je v programu zapisala "Razvijali in podpirali bomo vrste javnih podpornih storitev in pomoči družinam za kakovostnejše usklajevanje družinskih in preživetvenih obveznosti tako za moške kot za ženske" (str. 53 njihovega programa).

Tudi v NSi so se opredelili do tega problema, saj vidijo v tem pomemben ukrep pri krepitvi družinske politike in doseganju zastavljenega cilja povečevanja rodnosti. Spodbujati želijo družinsko življenje, odločitve za poroko in trajanje zakonov – npr. za poročene pare dodatni dan rednega letnega dopusta vsakemu od zakoncev, oprostilo plačila prispevkov za najem delavca/ke, ki nadomesti delavko na starševskem dopustu, ipd. S takšnimi ukrepi želijo povečati odločanje za družinsko življenje ter pozitivno naravnost delodajalcev do zanositve delavk, zagotovo pa ne podpirajo ali spodbujajo odločanja za karierno pot med ženskami – sprejeti je torej potrebno ukrepe, ki bodo ženske (in moške) spodbudili k odločitvi za družinsko življenje in otroke, ne pa k poklicnemu življenju (str. 124 njihovega programa).

Stranka SD v programu kot enega izmed ukrepov za vzdrževanje enakosti spolov v programu navaja "uresničevanje ukrepov, predvidenih z novo Resolucijo o družinski politiki, za lažje usklajevanje poklicnega in družinskega življenja" (str. 33 njihovega programa). Do tega vprašanja se program sicer opre-

deljuje tudi na mestu poimenovanem "Kakovost življenja v dolgoživi družbi", kjer je prvi cilj izboljšanje položaja družin. V zvezi s tem so zapisali, da je "Slovenija kot napredna prepoznana predvsem zaradi polnega vključevanja žensk na trg dela z javnimi storitvami, ki to omogočajo (dostopni vrtci, prehrana v šolah, mreža domov za starejše)" (str. 28 njihovega programa), poleg ukrepov za "boljše usklajevanje poklicnega in družinskega življenja", so na tem mestu sicer navedeni še naslednji ukrepi: "implementacija že sprejete zakonodaje in resolucije, ki bistveno izboljšuje položaj družin, višja splošna dohodninska olajšava, olajšava za rešitev stanovanjskega problema in drugi ukrepi za družine (npr. brezplačni vrtec, najemna stanovanja)" (str. 28 njihovega programa). Poleg omenjenih sta se do problematike opredili še stranki SMC (s poudarjanjem ustvarjanja družinam prijaznega delovnega okolja, gibljivim delovnim časom in možnostjo otroškega varstva v podjetjih) ter SAB na implicitni ravni s poudarjanjem brezplačnih vrtcev za vse družine.

Razprava in refleksija primerjalne analize političnih programov parlamentarnih strank

Prvi pogled na analizo političnih programov parlamentarnih strank glede enakosti spolov nam pokaže, da se večina strank v svojih političnih programih ne odloča za identifikacijo, analizo in refleksijo položaja ki ga v družbi zasedamo v povezavi z našim spolom. Kot dejstvo je to gotovo zelo povedno, sploh če ob tem pomislimo na nekatere nestrpnosti do ženskega spola, ki jih je razkrila minula kampanja za par-

lamentarne volitve (spomnimo se burnih debat o spolnih kvotah in odkritih idejah o omejevanju ustavno zagotovljenih pravic žensk) in, ki jih razkrivajo grozljivi podatki o nasilju nad ženskami (in nasilju v družini), plačni vrzeli med moškimi in ženskami, vsakdanjimi praksami spolne dominacije ki so jim podvržene ženske in spolni diskriminaciji, ki ne gre v kontekstu ideje o enakih možnostih za vse.

Tudi zato, ker v političnem prostoru še vedno obstajata nestrinjanje z idejo enakosti spolov in delež strank, ki se zavzemajo za enakopravnost namesto enakost, nas ne preseneča, da ta problematika v programih političnih strank ni (zadostno) vsebovana. Namreč, v kolikor enakost spolov zreduciramo na enakopravnost, pristanemo na misel da je za enako obravnavo spolov dovolj legislativna podlaga, ki naj bi to omogočala. Ampak, kot so nam pokazale ravno pretekle volitve (spomnimo se, ponovno, dogajanja okoli spolnih kvot na kandidatnih listah), je zakonodaja brezpredmetna, če kultura in ideja enakosti spolov ne živi ta na vseh sferah družbe naenkrat in hkrati.

Ravno zato premislek o posebni obravnavi vloge in položaja žensk v slovenski družbi (ki je osnova za izdelavo ukrepov za izboljšanje tega položaja) znotraj programa neke politične stranke sovпада z vsebino tistih političnih programov, ki se odkrito zavzemajo za enakost spolov, in ne za enakopravnost spolov ali pa za partnerstvom med moškimi in žensko (NSi). Analiza nam je pokazala, da sta samo dve politični stranki posebej opredelili vlogo in položaj žensk v naši družbi in se tudi izrecno in eksplicitno zavzeli za enakost spolov, to sta Levica in

SD. Iz tega lahko zaključimo, da je nujno javno izobraževanje in osveščanje o pomenu in kompleksnosti (in s tem tudi takšni implementaciji) o problematiki enakosti spolov, saj nas pristajanje na diskurze enakopravnosti sili v status quo, ki ne nudi enakih možnosti za oba spola. Nadalje je analiza pokazala, da so implicitno sicer stranke v političnih programih enakost spolov omenjale večkrat – omenilo jo je 62,5 % strank, pa vendar je dejstvo, da obstajajo kar tri stranke (DeSUS, NSi in LMŠ), ki tega niso zapisale še bolj pomembno, saj kaže na očiten obstoj ideje, da je enakopravnost med spoloma že dosežena, kar je sploh presenetljivo pri stranki LMŠ, ki je tokrat prvič pisala svoj program (in se na ta način prvič predstavila volilcem) in ga, kot je pokazala analiza, na področju enakosti spolov ni vsebinsko razdelala. Slednje je povezano tudi z rezultati, ki so pokazali da je glede na vsebino političnih programov parlamentarnih strank 50 % takšnih, ki se zavzemajo za načelno spodbujanje širjenja enakih možnosti moških in žensk, to so Levica, SD, SDS in SMC. Po drugi strani so samo stranke (morda ravno zaradi prevlade miselnosti o že doseženi enakopravnosti) Levica, SD in SMC v svojih programih pripravile konkretne zakonodajne predloge na področju izenčevanja položaja žensk in moških, kar ne priča le o izrazito nizki stopnji priznavanja potrebe po doseganju ideala enakosti spolov, temveč tudi po pomanjkanju zapisane politične volje po dejanskem delovanju za izboljšanje stanja na tem področju. Temu bi lahko pritrdilo tudi dejstvo, da velika večina analiziranih strank (glede na njihove programe) v že ustavno zagotovljenih spolnih kvotah ni prepoznala primera dobre prakse, ki bi ga, v duhu povečevanja enakosti

med spoloma, lahko prenesli še na druga področja. Za kaj takega so se v programu opredelile le Levica, SD in SMC (37,5% analiziranih strank).

Analiza je prav tako pokazala, da so vsi politični programi napisani v moški slovnični obliki, brez uporabe ženske glagolske oblike; če programi v besedilu razlikujejo med spoloma je to zgolj na ravni nagovora "državljanke in državljani" ali pa "Slovenke in Slovenci". Tudi slednje nam kaže, da je način uporabe in konstrukcije jezika pomemben pokazatelj stopnje enakosti med moškim in ženskim spolom in vnovična potrditev (v družbeno-politični praksi), da enakost pred zakonom ne pomeni preprosto celostne enakosti v možnostih, obravnavi in percepciji. Neprepoznavanje žensk kot samostojne kategorije volilnega telesa ter posledično nenaslavljenost slednjih vpliva tudi na razmislek pred pripravo programa. Tako je vsebinam, ki bi lahko izboljševale položaj žensk oziroma stremele k prizadevanju za enakost spolov vstop v programe političnih strank otežen. Slednje se je v analizi še dodatno potrdilo ob pregledu dodatnih samostalnikov, ki so v posameznih programih sledili besedi ženska (in ki nam pomagajo orisati vlogo in položaj žensk v naši družbi danes) – izkoriščanje, družina, pravice (reproduktivne), breme, porodniški dopust, ekonomska nesvobodnost, neplačano skrbstveno delo, žrtve nasilja, enakost, zastopanost. Ob upoštevanju tega je nevsebovanost vsebine o enakosti spolov in v sklopu tega še položaja žensk v večini političnih programov še bolj zgovorna.

Zadnji programski sklop naše analize se je dotikal kontekstualizacije (aktualne problematike na pod-

ročju) političnih programov oziroma njihove spolne občutljivosti in je pravzaprav pomagal pokazati duh časa in večinski diskurz o enakosti med spoloma. V tem delu smo namreč v političnih programih iskali refleksijo problematike nasilja nad ženskami in nasilja v družini, ki je v Sloveniji izrazito visoka. A stranke se do teh področij niso opredeljevale, nasilje nad ženskami sta omenili samo Levica in SD, nasilje v družini pa so poleg že omenjenih omenile še SAB, SDS in SMC. Z drugimi besedami to pomeni, da je samo 25 % analiziranih strank nasilje nad ženskami (ob grozljivih vsakoletnih statistikah tega področja) identificiralo kot problem, ki je vreden zapisa, razlage in predlogov za ukrepanje v političnem programu. Prav tako stranke v sicer programsko razmeroma dobro vsebovani problematiki dolgotrajne oskrbe, z izjemo Levice, niso prepoznale specifične vloge in bremena, ki ga pri tem nosijo ženske.

Raziskovalna vprašanja, ki so se dotikala že zagotovljenih ustavnih pravic (53. in 55. člen ustave) in usklajevanja družinskega in poklicnega življenja so razkrile prevladujoča diskurza o enakosti/enakopravnosti in o vlogi in položaju žensk v naši družbi. Izmed dveh strank, ki sta se opredelili do ustavnih pravic, je bilo moč prepoznati diametralno nasprotni si stališči. Če se Levica zavzema za zagotavljanje pridobljenih svoboščin, bi NSi omejila pravico do splava tako da bi ženskam nudila ustrezno psihosocialno pomoč; prav tako kritizira preveliko rabo hormonske kontracepcije v Sloveniji ter spodbuja ukrep predstavljanja zakonskega in družinskega življenja kot vrednote v osnovnih šolah med otroci starejšimi od 6 let. Po drugi strani tudi njihovo tradicionalno ra-

zumevanje družine (mama in oče) nikakor ne sovpadе s predlogom Levice za podporo biomedicinske oploditve samskih žensk, medtem ko želi NSi spodbujati družinsko življenje, poroke in trajanje zakonskih zvez pri čemer jasno poudarijo da se zavzemajo za ukrepe, ki bi ženske (in moške) spodbudili k odločitvi za družino, in ne za kariero.

Morda je slednje primerna zaključna točka tega premisleka. Dvojna percepcija problematike enakosti spolov, ki si je tako nasprotna, da ne obstoji niti minimalno strinjanje o enotni uporabi terminologije na tem področju, nam kaže trenutno stanje in potencialno prihodnost področja, ki ga analizira ta publikacija. Na področju enakosti spolov tako mora, če si želimo v praksi presegati vse parcialne vidike enakovrednosti in enakopravnosti spolov, ki se osredotočajo na posamezno problematiko in s tem (načrtno) spregledajo in zanikajo zgodovinsko-družbeno konstrukcijo spolnih identitet in posledično spolnih vlog v naših življenjih, priti do vsaj minimalnega konsenza glede terminološke rabe jezika. Opazimo lahko namreč, da se tako tradicionalno leve kot tudi tradicionalno desne stranke zavedajo posameznih problematik povezanih z enakostjo spolov ter jih na svoj način tudi naslavljajo, vendar pa tovrstno naslavljanje zaradi ideoloških in terminoloških nestrinjanj ni usklajeno, zaradi česar se tudi v praksi kakršnikoli predlogi, povezani s tem področjem, izredno težko udejanjajo.

**PRIMERJALNA
ANALIZA
MEDIJSKIH SOOČENJ**

Za potrebe raziskave smo spremljali soočenja največjih televizijskih hiš v Sloveniji – PRO Plus in RTV SLO. Ob tem je že na začetku potrebno opozoriti na razliko med soočenji na TV SLO1 in POP TV. Če je izmed vseh štirih velikih soočenj pri zadnjih v oči zbodel le seksizem Karla Erjavca⁶, ki je pri voditelju in ostalih predstavnikih političnih strank⁷ ostal neopažen, so pri TV SLO1 o problematiki govorili bistveno več. A to, da so o tem govorili več nas ne sme zavesti, pomembno je namreč kaj so govorili, v kakšnem kontekstu in na kakšen način so problematiko uokvirjali. Na TV SLO1 smo spremljali in analizirali pet soočenj predstavnikov političnih strank, problematike s katero smo se ukvarjali sicer niso neposredno naslovili nikoli, posredno pa zgolj v dveh soočenjih. Na soočenju 31. 5. 2018 smo lahko slišali odziv Mateja Tonina glede na njegovo izjavo o otežavanju pravice do splava (neposredno ga je to vprašala voditeljica soočen-

ja Erika Žnidaršič). Matej Tonin je v odgovoru dejal, da je “šlo za silovito manipulacijo novinarko”, saj da je intervju trajal samo pet minut in da je dejal samo, “da si želi da bi imele ženske pred to odločitvijo možnost nekega pogovora”, nakar bi naj ga novinarka Večera podučila, “da to že imamo in zato on ne razume stampeda, ki se je kasneje odvil”. Sovoditelj oddaje Igor E. Bergant je po tem odgovoru naslovil vprašanje na Alenko Bratušek (Stranka Alenke Bratušek) kot edino žensko, ki da je volilni boj pred dnevi v neki izjavi opredelila kot “fer”. Ob tem je zatrnila, da ima “trdo kožo”. Opozorila je na izjave in opazke katerih je bila deležna v parlamentu (poslanec SMC se je na odboru javno vprašal, “ali je ženska ali moški”). Miro Cerar je to izjavo označil kot osamljeno in nedopustno. Na tej točki je bila debata o tej temi končana. V tem istem soočenju je povratnik v našem parlamentu, Zmago Jelinčič (SNS), ob izjavi Alenke Bratušek, da je bila kot edina ženska večkrat postavljena v podrejen položaj dejal, da “so bile ženske enakopravne že v Jugoslaviji” in da “od takrat niso zgubile nobene pravice, da so v sodni oblasti udeležene v 90 % pa se ob tem nihče ne razburja, da je potrebno vnesti tja kvote, podobno da je tudi pri nižjih položajih v zdravstvu”. S tem je izzval reakcijo Alenke Bratušek in jo vprašal kaj pravi na to, slednja je dejala da “je to zato ker njihovi moški kolegi odhajajo na druga, bol-

6 Šlo za Veliko soočenje na POP TV med gospodarstveniki in politiki, 28. 5. 2018. V zaključku oddaje je Marjan Šarec (LMŠ) omenil, da je imel težave z ministrico za okolje in prostor (ki je prihajala iz vrst DeSUSa), s katero, da se je “bodel”. Karl Erjavec pa mu je na to odgovoril z: “kaj to pomeni bodel, a si jo nabadal”?

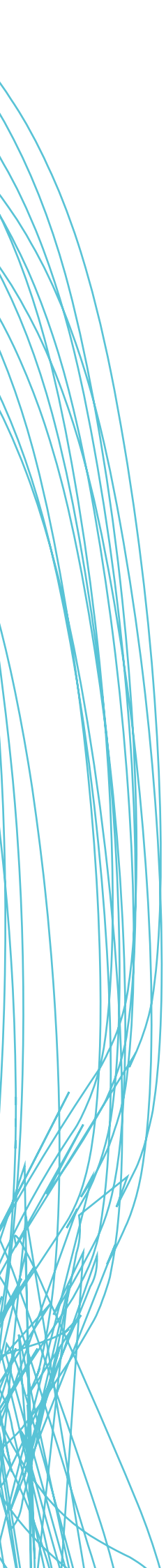
7 Na tem soočenju so sodelovali še Janez Janša (SDS), Marjan Šarec (LMŠ), Matej Tonin (NSi), Luka Mesec (Levica), Karl Erjavec (DeSUS), Dejan Židan (SD) in Miro Cerar (SMC).

je plačana mesta in je tako na teh mestih ustvarjen prostor za njihovo zaposlitev". Zmagu Jelinčič se s tem ni strinjal in je dejal da si "izmišljuje". Dejan Židan (SD) je ob tem dejal, da "ni res da so ženske že enakopravne", kot je to ocenil Jelinčič, pravi da o tem pričajo razlike v plačah in pa dejstvo da so najranljivejša populacija ženske upokojenke. Bojan Požar (Lista novinarja Bojana Požarja) je v repliki Alenki Bratušek dejal, da "ni korektno da vnaša žensko vprašanje na tak način v to debato in da ima njihova programska lista točko, ki govori o tem, da je potrebno popolnoma izenačiti delovne pogoje in plačila žensk in moških". Alenka Bratušek je rekla da bi bila razprava drugačna, če bi bilo več žensk prisotnih in da so "stranke tiste, ki jih lahko določajo za najvišja mesta v strankah, ne samo da jih razporejajo glede na kvote". Z njo se je strinjal predstavnik Piratov. Na soočenju, ki je na TV SLO 1 potekalo nekaj dni prej, 24. 5. 2018 se je ista voditeljica dotaknila posveta v Državnem svetu, kjer so se ukvarjali z demografijo in rodnostjo pri nas, namen organizacije posveta pa naj bi bil prepričati izumiranje slovenskega naroda. Alojz Kovšca, predsednik Državega sveta in kandidat Gospodarsko aktivne stranke (GAS) je na to odgovoril, da izumrtje ne grozi le nam, temveč da je "ogrožen ves svet", saj da "nimamo dovolj otrok". Očitke ki so se pojavili v delu javnosti, ki je njihov posvet označil za širjenje ksenofobije in strahu je zavrnil s trditvijo, da so se "ukvarjali s prikazom demografskih trendov po vsem svetu". Kasneje je besedo dobil Uroš Lubej (Solidarnost), ki je poudaril, da njega "bolj skrbijo nedavne izjave predsednika NSi o omejevanju pravice do splava" in da meni, da bi se morali odzvati na to. Na tej točki je beseda prešla k Zmagu Jelinčiču,

ki pa je pogovor obrnil v čisto drugo smer z izjavo, da so "edina grožnja Slovenije migranti".

V preostalih soočenjih se aspektov problematike enakosti spolov ni navedljajo – niti s strani novinarjev, niti predstavnice oziroma predstavniki političnih strank jih niso omenjali sami. Sicer je bila na soočenjih (in še to ne vseh) prisotna zgolj Alenka Bratušek, ki je hkrati tudi vodja stranke. Preostale stranke na soočenja na POP TV in RTV SLO 1 niso pošiljale žensk, tudi takrat, ko se slednjih niso udeležili zgolj njihovi vodje.

**VLOGA MEDIJEV
IN VKLJUČEVANJE
ASPEKTOV
PROBLEMATIKE
ENAKOSTI SPOLOV
V MEDIJSKO
POROČANJE TEKOM
PREDVOLILNE
KAMPANJE**

MARGINALIZACIJA TEME SPOLNA ENAKOST V MEDIJIH IN PREVLADA NEVTRALIZMA

/ dr. Mojca Pajnik

V uvodu v pričujoče poglavje pilotne študije o enakosti spolov in medijih si za cilj postavljamo krajšo refleksijo rezultatov in osvetlitev širšega konteksta medijskega delovanja in organiziranja, ki v veliki meri definira način medijskega poročanja, tudi o enakosti spolov. Najprej velja izpostaviti, da je rezultate študije potrebno brati z upoštevanjem dejstva, da gre za študijo primera, ki v zamejenem vsebinskem in tudi metodološkem okviru poskuša podati drobce refleksije na medijsko obravnavo enakosti spolov v predvolilnem obdobju v Sloveniji (1. maj-3. junij 2018). Rezultate je torej potrebno brati z upoštevanjem specifičnega konteksta – da gre za študijo manjšega obsega, izvedeno na podlagi nekaj kontrolnih raziskovalnih vprašanj, ki ne omogoča poglobljenega uvida v medijsko poročanje in delovanje s področja enakosti spolov, obenem rezultatov tudi ne gre posploševati. Omejitvam navkljub študija pokaže na nekatere značilnosti reprodukcije spolne neenakosti v medijski produkciji.

Študija je zabeležila podatek, da je 11 najbolj obiskanih spletnih portalov v analiziranem obdobju objavilo zgolj 8,5 % člankov o volitvah 2018, ki so kakorkoli naslavljali enakost spolov. Študija sicer ni vključevala analize vsebine, ni preučevala novi-

narskih virov in ni ugotavljala razlik med portali, kar bi nam omogočilo bolj poglobljeno interpretacijo, pa vendar lahko ugotovimo, da je nizko število dokaj simptomatičen podatek, ki ga lahko interpretiramo z več gledišč.

V skladu s teorijo prednostnega tematiziranja (agenda setting) (McCombs in Shaw 1972) velja, da mediji vplivajo na to, koliko in kako bo določena tema postala javno relevantna: če bodo mediji o temi poročali prednostno, bo obveljala za relevantno pri občinstvu, in nasprotno. Majhno število člankov pomeni, da so mediji temi namenili pičlo pozornost, s čimer so vplivali na občinstvo na način, da so sporočali, da gre za marginalno temo. Omenjeno majhno število člankov lahko pojasnimo tudi s pomočjo teze o »političnem paralelizmu« (Hallin in Mancini 2004), ki dokazuje prepletenost in soodvisnost medijskega delovanja in delovanja političnih elit. Odnos (so)odvisnosti postane v volilnem obdobju še tesnejši, ko se mediji v veliki meri postavijo (zgolj) v vlogo »prevodnika« izjav tistih, ki tekmujejo v političnem ringu. Takrat se še posebej pokaže, kako mediji tvegajo, da delujejo le še za legitimiziranje strankarskih ciljev in interesov. Tvegajo, da namesto delovanja za javnost, za spodbujanje javnega razsojanja o zadevah skupnega pomena, služijo zgolj za krepitev »institucionalizirane javne sfere«. Takšno delovanje potrjuje tezo o fuziji medijev in političnih elit, ko mediji fetišistično reducirajo razumevanje politike in javnega na delovanje političnih strank in njihovih voditeljev, s čimer, namesto da bi prepoznavali družbene probleme in odpirali teme onkraj volitev, ožijo teme, ki naj bi bile relevantne oziroma definicijo relevantnosti

prepustijo strankarskim interesom. Če poenostavimo, iz tega sledi, da enakost spolov ni relevantna tema za politike, ni relevantna za medije in niti ne za občinstvo.

Študija pokaže, da so bili med vidiki enakosti spolov v medijih najpogostejše obravnavani kvote v politiki, ženske in politika ter pravica do splava (pri čemer to niso nujno bili najbolj izpostavljeni poudarki teme v člankih) in da so med enajstimi portali zgolj trije (rtvslo.si, 24ur.com in mladina.si) objavljali o vseh treh omenjenih vidikih. Podatki potrjujejo, da se spol v volilnem času tipično začne reducirati na vprašanje žensk v politiki in ženskih kvot. V analiziranem primeru v Sloveniji ta podatek lahko beremo skupaj z zgoraj izpostavljenim, da se namreč mediji pri poročanju podrejajo delovanju strank. To, da je kar 62 % član- kov obravnavalo problem spolnih kvot, odraža ne samo, da so kvote »generična« tema (zgolj) v volilnem obdobju, ampak tudi dejstvo, da je bilo v primeru zadnjih volitev več kandidatnih list zavrženih zaradi neupoštevanja spolnih kvot.

Obstoječi kontrolni podatki sicer ne omogočajo veljavnega sklepanja, pa vendar bi lahko tudi podatek o pojavnosti teme pravica do splava (9 % član- kov) obrazložili podobno, da se je namreč znašla na medijski agendi zgolj zaradi izjav Mateja Tonina (NSi), ki se je javno izrekel za omejevanje pravice do splava. Podrobnejša analiza vsebine bi pokazala na značilnosti okvirjanja tem, povezanih z enakostjo spolov; ni namreč pomembna zgolj (ne)pojavnost neke teme v medijih, pač pa tudi okviri upovedovanja, skozi katere se reproducirajo spolne neenakosti.

Da je spolna diferenciacija za me- dije tema postranskega pomena, pokaže tudi podatek, da je velika večina prispevkov (kar 71 %) krajših opisnih poročil in da so druge žanrske zvrsti v manjšini. Nizek je delež komentarjev in intervjujev, žanrskih prispevkov, ki predpostavljajo zavzemanje stališča. Na podlagi visokega deleža poročil, kjer je pozornost namenjena nizanju »dejev«, lahko sklepamo, da je tema ena- kosti spolov prežeta z novinarskim »nevtalizmom«. Preferenca ni, da bi zavzeli stališče in ga argumenti- rali, ampak da tema postane podre- jena objektiviranju realnosti, kar so trendi, ki so v medijskih študijah že bili deležni številnih kritik (npr. Carrey 1999). Desetletja smo namreč priča upadu principov novinarske- ga dela, kot so odgovornost, odnos do javnosti, zagotavljanje prostora za javno komuniciranje, ko se kri- tični profesionalizem in razsojanje v javnem umiku faktografskemu po- ročanju, ki domnevno zajema zgolj »dejev«, posledično pa proizvaja nevtalizem (sicer širše povezan s problemi medijske deregulacije in podrejanja medijev imperativu pro- fitabilnosti).

V tem kontekstu ne preseneča po- datek, ki ga je študija zabeležila, da so namreč v šestih od devetih in- tervjuev s političnimi strankami no- vinarji in novinarke do teme enako- sti spolov zavzele nevtralen odnos. Žanra krajši novinarski prispevek, ki v vzorcu prevladuje, in tudi intervju, na način, kako sta uporabljena, kot da spodbujata nevtalizem. Mogo- če je torej sklepati, da ni naključje, da prevladujejo žanri, ki ne predpo- stavljajo zavzemanja stališč.

Ob tem velja omeniti, da raziskave kažejo, da ima zgolj nekaj več kot 20 % medijskih institucij v Evropi spre- jete mehanizme s področja enako-

ti spolov in spoštovanja različnosti (EIGE 2014, 37-40). Raziskava v evropskem kontekstu je zaznala »za spol slepo medijsko politiko in prakso« in je obenem potrdila visoko stopnjo indiferentnosti medijev do vprašanja enakosti spolov in posledično tudi pičle spremembe v smeri odpravljanja neenakosti v sami medijski industriji (ibid., 16, 21-2).

V okviru projekta Spolna diferenciacija v medijskih industriji (izvajata ga Mirovni inštitut in FDV, ob finančni podpori ARRS, 2016-2018) smo na primeru Slovenije ugotavljali, da če ni premišljene medijske politike, ki, namesto da se uklanja političnim in ekonomskim interesom, nastaja skupaj z vizijo razvoja medijev in njihove odgovornosti do javnosti, ne more biti niti dimenzije spola v njej (Pajnik in Petković 2017, 618). Posamične elemente zavedanja o pomenu politik in praks, ki uveljavljajo in krepijo enakost spolov v medijih, smo našli le v delu zakona o medijih, v nekaj dokumentih, s katerimi novinarska ali oglaševalska organizacija regulira etičnost novinarskih in oglaševalskih vsebin. Na podlagi analize medijskega sistema v Sloveniji z gledišča spola smo potrdili, da slepota medijske politike za spol ostaja stalnica v Sloveniji (ibid.).

V raziskavi smo tudi pokazali, da se indiferentnost politike prenaša na predstavnice in predstavnike vodstev medijev, kot tudi novinarjev in novinark - ti izkazujejo precejšnjo neobčutljivost za pomen in manifestacije spolnih neenakosti. Podatki pokažejo na minimizacijo vloge spola, reprodukcijo stereotipiziranih stališč o spolih, kot tudi zanikanje ali minimizacijo lastne izkušnje z neenakostjo glede na spol v karierni poti (ibid.).

Razširjeni nevtralizem lahko pove-

žemo tudi s podatki o zastopanosti žensk kot subjektov novic v medijih. Globalna raziskava Global Media Monitoring Project (Gallagher 2010) ugotavlja, da so ženske v vlogi subjektov novic v medijih reprezentirane zgolj v 21 %. Najpogosteje se pojavljajo v vlogi izjavljanja osebnih izkušenj, kot priče dogodkom, medtem ko se moški v precej večji meri pojavljajo v novicah v vlogi strokovnjakov, ki dajejo izjave (zgolj 19 % žensk). Podreprezentiranost žensk v tradicionalnih medijih se je prenesla na spletne medije, kjer se ženske v spletnih novicah na globalni ravni pojavijo zgolj v četrtini primerov. Pri položaju v spletnih novicah je najmanjši delež ženk v vlogi strokovnjakinj, kjer so ženske reprezentirane le v petini primerov (Macharia v Humer in Frelih 2017, 16-18).

Študija volitev v nadaljevanju med izsledki navaja, da so bili vsebinsko polni in daljši prispevki v veliki večini napisani s strani žensk. Pri tem moramo izpostaviti, da se je pri interpretaciji takšnih ugotovitev potrebno izogniti preuranjenemu sklepanju, da biološki spol kakorkoli definira odnos do teme enakosti spolov. Raziskave s področja medijev in spola so dolgo izhajale iz predpostavke, da imajo moški in ženske v medijih različne interese. Tako so študije medijske organizacije in kulture (npr. Wood 1994) ugotavljale, da ženske na vodstvenih položajih lahko reformirajo ustaljene, rutinizirane, pretežno mačistične konvencije medijskega ustvarjanja. Pozneje so izsledki nekaterih raziskav ovrgli takšen »optimizem« in dokazali generično uspoljenost medijskega sistema, ki ga ženske na vodstvenih položajih reproducirajo v enaki meri kot moški. Burks in Stone (1993) denimo ugotavljata, da ženske na vodstvenih položajih

ne sprejemajo drugačnih odločitev kot moški, prav tako ni (nujno) več žensk v novicah, takrat ko so na vodstvenih in uredniških položajih ženske.

To pa seveda ne pomeni, da relativno ugotavljanje spolne neenakosti ni pomembno, nasprotno. Podatki raziskave v okviru Evropskega inštituta za enakost spolov iz leta 2012 so za Slovenijo pokazali naslednjo problematično sliko: delež žensk, vključenih v procese odločanja v slovenskih medijih, je precej nižji od deleža moških. Na strateški ravni (izvršni direktor oziroma direktorica) je zgolj 20 % žensk, na nižjih operativnih ravneh pa je delež žensk 41 % (EIGE 2014; Petković 2017; Pajnik in Petković 2017).

Študija v nadaljevanju pokaže, da javnost od spletnih portalov ni imela priložnosti izvedeti o morebitnih prizadevanjih strank na področju enakosti spolov. Problem je tudi, da je bila tema reducirano reprezentirana (zgolj skozi tri aspekte), kar onemogoča širši vpogled v spolne neenakosti, ki prežemajo vsa področja življenja in političnega delovanja. Podatki pokažejo na problem nevtralizma kot dominantnega pristopa pri naslavljanju teme s strani novinarjev_rk, na odsotnost interpretativnega žanra oziroma na prevladujoče fetišiziranje »dejstev«, kot tudi političnih strank in njihovih vodij. Podatke, ki pokažejo na nekatere pristranosti v medijskem poročanju o enakosti spolov, je obenem treba brati kot indice, ki razkrivajo nezavidljiv položaj medijev in vlogo novinarjev v sodobni medijski krajini.

Reference

- Burks, K. K., V. A. Sone. 1993. Career-related Characteristics of Male and Female News Directors. *Journalism Quarterly* 70(3): 542-549.
- Carey, J. W. 1999. In Defence of Public Journalism. V *The Idea of Public Journalism*, T. L. Glasser, ur., 49-66. New York: The Guilford Press.
- EIGE, European Institute for Gender Equality. 2014. Women and the Media - Advancing Gender Equality in Decision-making in Media Organisations. Dostopno: <http://eige.europa.eu/sites/default/files/MH3113742ENC-Women-and-Media-Report-EIGE.pdf>
- Gallagher, M. 2010. GMMP, Global Media Monitoring Project, Who Makes the News? London: WACC.
- Hallin, D. C., P. Mancini. 2004. *Comparing Media Systems: Three Models of Media and Politics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Humer, Ž., M. Frelih. 2017. Pregled zakonodaje, raziskovanja z vidika spola in medijev ter področje zaposlovanja v medijski industriji na primeru novinarskega poklica. Raziskovalno poročilo, 32 str. Dostopno: http://www.mirovni-institut.si/wp-content/uploads/2016/03/SOA_SPOLMED.final_.pdf
- McCombs, M. E., D. L. Shaw. 1972. The Agenda Setting Function of Mass Media. *Public Opinion Quarterly* XXXVI(2): 172-187.
- Pajnik, M. 2012. Gender (in)equity in Post-socialist Media. V *Central and Eastern European Media in Comparative Perspective: Politics, Economy and Culture*, J. Downey in S. Mihelj, ur., 98-111. Farnham; Burlington: Ashgate.
- Petković, B. 2017. Slovenia. V *Gender Equality and the Media – A Challenge for Europe*, K. Ross in C. Padovani, ur., 184-196. New York: Routledge.
- Pajnik, M., Petković, B.. 2017. Zanikana neenakost: uspoljenost medijskega sistema v Sloveniji in porast meritokracije. *Teorija in praksa* 54(3/4): 612-629.
- Wood., J. T. 1994. *Communication, Gender and Culture*. Belmont, CA: Wadsworth.

Analiza vključevanja aspektov enakosti spolov v medijsko poročanje tekom predvolilne kampanje

Glede na podatke o obiskanosti MOSS⁸ za april 2018 smo izbrali spletne medije, ki jih bomo spremljali tekom predvolilne kampanje. Med spletnimi stranmi so bila torej izbrana zgolj spletna mesta množičnih medijev (s tem so bile izpuščene spletne strani regionalnih množičnih medijev (primorske.si, maribor24.si idr.), blogov (Med.Over.Net), portalov različnih evidenc (bizi.si, itis.si), portalov namenjenih posameznim družbenim segmentom (zadovoljna.si, vizita.si, moskismet.com, bibaleze.si, dominvrt.si, onaplus.si idr.) iskalnikov (najdi.si) in prodajnih spletnih mest kot so bolha.si), ki so večinoma povezani bodisi s televizijo (npr. RTV SLO) bodisi z dnevnim in tedenskim tiskom (npr. Delo, Mladina idr.). Na ta način je bilo določeno spremljanje naslednjih 11 portalov:

- Siol.net (558.825 različnih obiskovalcev)
- 24ur.com (534.874 različnih obiskovalcev)
- Rtvsllo.si (509.949 različnih obiskovalcev)
- Slovenskenovice.si (463.171 različnih obiskovalcev)
- Zurnal24.si (449.893 različnih obiskovalcev)
- Svet24.si (358.993 različnih obiskovalcev)
- Delo.si (340.988 različnih obiskovalcev)
- Dnevnik.si (192.496 različnih obiskovalcev)
- Vecer.com (180.841 različnih obiskovalcev)
- Reporter.si (82.877 različnih obiskovalcev)
- Mladina.si (62.700 različnih obiskovalcev)

Koliko je posamezni medij med 1. majem in 3. junijem objavil člankov o volitvah 2018 in koliko od tega jih je kakorkoli naslavljalo enakost spolov?

SKUPAJ	% člankov o enakosti spolov	Članki o enakosti spolov	Število člankov	
66 člankov (7,17 % objavljenega o spremljanju volitev oziroma predvolilnih kampanj), ki se dotikajo aspektov enakosti spolov (velikokrat posredno)	4,86	7	144	Siol.net
	12	9	75	24ur.com
	8,09	14	173	Rtvslo.si
	13,51	5	37	Slovenskenovice.si
	7,55	4	53	Zurnal24.si
	18,18	8	44	Svet24.si
	9,09	8	88	Delosi
	2,94	1	34	Dnevnik.si
	4,31	5	116	Vecer.com
	0	0	119	Reporter.si
	13,16	5	38	Mladina.si

Analizirani mediji so med 1. majem in 3. junijem skupno objavili 921 član-
kov, katerih vsebine so bile povezane s prihajajočimi volitvami. Od tega
se je enakosti spolov oziroma posameznih aspektov slednje dotaknilo
zgolj 66 člankov (tj. 7,17 %). Številčno največ (14) jih je objavil portal Rtv.slo.
si, medtem ko so največji delež predstavljali na spletnem mestu Svet24.
si. Najmanj – tako v smislu številčnosti kot tudi deleža, se je z enakostjo
spolov ukvarjal Reporter.si, ki ni objavil nobenega članka povezanega z
aspekti slednje – niti ni poročal o nespoštovanju spolnih kvot v politiki ter
dogajanja povezanih s tem. Tudi medijski portal Dnevnik.si je objavil zgolj
1 prispevek, povezan z enim od aspektov enakosti spolov.

Kateri aspekti enakosti spolov so bili najbolj pogosto pokriti v izbra- nih medijih?

	Število člankov	Število člankov v %
Kvote v politiki	41	62,12
Ženske in politika	13	19,7
Pravica do splava	6	9,09
Drugo	6	9,09
SKUPAJ	66	100

Najpogosteje so se v objavah, povezanih z aspekti enakosti spolov, anali-
zirani spletni medijski portali navezovali na kvote v politiki. Temu je bilo v
veliki meri tako zaradi dogodkov in razpleta slednjih med opravljanjem
volilnih opravil – kar štiri kandidatne liste (Sloga, Združena levica, Glas za
družine in otroke, Nova ljudska stranka Slovenije; skoraj tudi Lista Andreja
Čuša in Zeleni Slovenije) so bile namreč zavrnjene zaradi neupoštevanja
spolnih kvot. To dogajanje je vidno vplivalo na politični parket tekom letoš-
nje predvolilne kampanje, saj je deloma onemogočilo boljši izid strankam,
ki spolnih kvot pri pripravi svojih kandidatnih list niso ustrezno upoštevale.

O ženskah v politiki je bilo govora zgolj v 13 prispevkih, temu pa je s 6
prispevki sledila pravica do splava, ki se je na medijskih spletnih mestih
znašla zaradi izjave voditelja stranke NSi v intervjuju za spletno mesto Ve-
cer.com, v kateri se je pozitivno opredelil do omejevanja pravice do splava.
To je povzročilo nadaljnje odzive s strani drugih medijev.

V kategorijo drugo so se uvrstili še nekateri naslednji aspekti: usklajevanje
družinskega in poklicnega življenja, seksizem in ekonomska enakost. Si-
cer so se na enakost spolov v politiki eksplicitno nanašali zgolj 4 prispev-
ki (Mladina, Siol.net in Delo). Drugod so bili prisotni le posamezni aspek-
ti enakosti spolov in še to ne povsod kot osrednja tematika prispevka,
temveč ena izmed vsebin – posredna navezava na enakost spolov.

Analiza pokritosti posameznih aspektov enakosti spolov na izbranih splet-
nih portalih prikaže, da je bilo v 62,12 % o spolnih kvotah v politiki ter še v
9,09 % o pravici do splava poročano predvsem zaradi aktualnega doga-
janja, tj. zaradi neuspehov s kandidatnimi listami ter izjave o omejevanju

pravice do splava s strani voditelja stranke NSi. Skupno v 71,21 % se imamo torej poročanju o enakosti spolov zahvaliti pripetljajem tekom predvolilnega časa, kar pa je izredno zaskrbljujoče, saj to priča o tem, da javnosti ključne problematike enakosti spolov sicer ostajajo neznane – o njih se namreč govori zgolj, ko so te lahko ključne za volilni izid, ne pa tudi sicer. S tem tovrstne tematike izključuje iz javne sfere in posredno omogoča, da širša javnost z njimi ni seznanjena ter posledično ne terja nikakršnih ukrepov oziroma udejanjanja slednjih kasneje, tekom mandatov izvoljenih političnih stranki.

Drugo	Pravica do splava	Ženske in politika	Kvota v politiki	Siol.net
✓	✓	✓	✓	24ur.com
✓	✓	✓	✓	Rtvslo.si
			✓	Slovenskenovice.si
✓		✓	✓	Zurnal24.si
		✓	✓	Svet24.si
✓		✓	✓	Delo.si
		✓		Dnevnik.si
	✓	✓	✓	Vecer.com
				Reporter.si
✓	✓	✓	✓	Mladina.si

Največ aspektov enakosti spolov je med 1. majem in 3. junijem uspelo zajeti medijskim spletnim portalom 24ur.com, Rtv slo.si in Mladina.si, ki so, poleg vseh najpogostejših aspektov enakosti spolov, o katerih je bilo poročano (spolne kvote v politiki, ženske in politika ter pravica do splava), zajeli še nekatere druge. Sledi jim spletni medijski portal Vecer.com, ki mu je prav tako uspelo poročati o vseh najpogosteje izpostavljenih aspektih enakosti spolov. Kot že omenjeno, Reporter.si o aspektih enakosti spolov ni poročal; portal Slovenskenovice.si pa je uspelo to storiti zgolj za aspekt spolnih kvot v politiki.

Za kakšne prispevke je šlo?

	Število člankov	Število člankov v %
Intervjuji	9	13,64
Analitični prispevki (komentarji)	10	15,15
Opisi aktualnega dogajanja	47	71,21
SKUPAJ	66	100

V veliki večini prispevkov (47), v katerih so naslovljeni aspekti enakosti spolov, gre za opise aktualnega dogajanja – ti se v veliki večini vežejo torej na vse v povezavi z neupoštevanjem zakonodaje o spolnih kvotah na kandidatih listah s strani političnih strank. Analitičnih prispevkov s subjektivno noto (komentarjev), je bilo med 66 prispevkov, ki se vežejo na enakost spolov, zgolj 10. še manj (9) je bilo intervjujev, ki so naslovili posamezni aspekt enakosti spolov. Od tega je bil zgolj eden takšen, ki se je na problematiko spolnih kvot v politiki osredotočal kot na primarni predmet intervjuja (intervju na portalu Rtv slo.si s švedsko strokovnjakinjo za spolne kvote v politiki).

Odnos novinark in novinarjev do enakosti spolov med intervjuvanjem predstavnic in predstavnikov političnih strank ter strokovnjakov in strokovnjakinj za komentiranje političnega dogajanja.

	Število intervjujev s predstavniki oz. predstavnicami političnih strank	Število prispevkov v %
Pozitiven	2	22,22
Nevtralen	6	66,67
Negativen	1	11,11
SKUPAJ	9	100

Odnos novinark in novinarjev do enakosti spolov v analitičnih prispevkih (komentarjih)

	Število poglobljenih prispevkov	Število prispevkov v %
Pozitiven	3	30
Nevtralen	7	70
Negativen	0	0
SKUPAJ	10	100

Intervju z izrazito pozitivno naravnostjo za enakost spolov oziroma očiten boj za pravice žensk je izvedla ženska novinarka (intervju z Matejem Toninom v Večeru).⁹ Najbolj vsebinsko poglobljen intervju na temo enega izmed aspektov enakosti spolov (in tudi izrazito pozitivno obarvan s strani novinarja) – spolne kvote v politiki (intervju z Drude Džlerup) pa je izvedel moški novinar.¹⁰ Sicer je bila vloga novinarjev in novinark med intervjuvanjem pretežno nevtralna, pospremljena z objektivno držo.

Sicer večinoma novinarji oziroma novinarke niso zastavljali vprašanj, povezanih z enakostjo spolov ali pa imeli odnos do takšnih trditev s strani vprašanih. Tudi prispevki so napisani nevtralno in pregledujejo mnenja ljudi po različnih segmentih slovenske družbe (tradicionalno levih in desnih).

9 <https://www.vecer.com/intervju-matej-tonin-na-tem-svetu-je-bila-konkurenca-vedno-dobro-6476871>

10 <https://www.rtvsllo.si/izbor-novice/spolne-kvot-zakaj-bi-cakali-sto-let-da-se-odnos-do-zensk-izboljsa/454547>

ZAKLJUČEK

Ob pisanju zaključnih misli ob analizi, ki je predstavljena v tej publikaciji se moramo vrniti na začetek in ugotoviti, da je raziskovalni problem – torej razkorak med zakonsko določeno spolno enakostjo in vsakdanjim življenjem te ideje o tej enakosti v naši družbi ogromen. To je ta analiza potrdila na več mestih: najprej smo lahko videli, da med političnimi strankami, ki zasedajo mesta v parlamentu in bodo v prihodnjih letih močno vplivale na javno-politične odločitve v naši družbi, ne obstaja niti minimalno strinjanje o pomembnosti implementacije tega koncepta na vse ravni naših življenj. V trenutnem sklicu parlamenta imamo tako stranke, ki se za to zavzemajo, kot tudi stranke, ki zavračajo enakost in raje predlagajo enakopravnost, ter celo stranko, ki je napovedala da je enakost izmošljotina proti kateri se bodo med svojim delom v našem hramu demokracije aktivno borili.

Politični programi, ki smo jih analizirali so se v večini primerov glede problematike enakost spolov (za nekatere enakopravnosti spolov) opredeljevali na načelni ravni, ki bi potencialno omogočala strinjanje čim širšega bralstva oziroma čim širšega števila potencialnih volivcev

in volivk. Slednje nas lahko žalosti in skrbi obenem, če vemo, da so zgodovinski procesi zagotavljanja pravic vsakodnevna aktivnost neke družbe in, da nam te pravice, ki so bile izbojevane (kot je bilo videti pri oživitvah debate o ustavno določenih pravicah do svobode pri odločanju o rojstvu otrok in o spolni reprezentativnosti na kandidatnih listah) niso podeljene ne od vedno in ne za vedno. Ob tem naj opozorimo, da bi veljajo v prihodnjem pozornost nameniti pojavom vsakršnih diskurzov, ki pod masko sklicevanja na družinske in tradicionalne vrednote ali skrbi za naš narod, v sebi skrivajo namero po domestikaciji žensk in vračanju patriarhalnih vrednot v našo družbo. To nam kaže, da razvoj neke družbe ni nujno linearen in da je pred nami nevarnost v obliki regresije, ki od nas zahteva, da o kazalcih in dejstvih, ki kažejo na neenak položaj in neenake možnosti, ki jih v družbi uživajo ženske, ne molčimo.

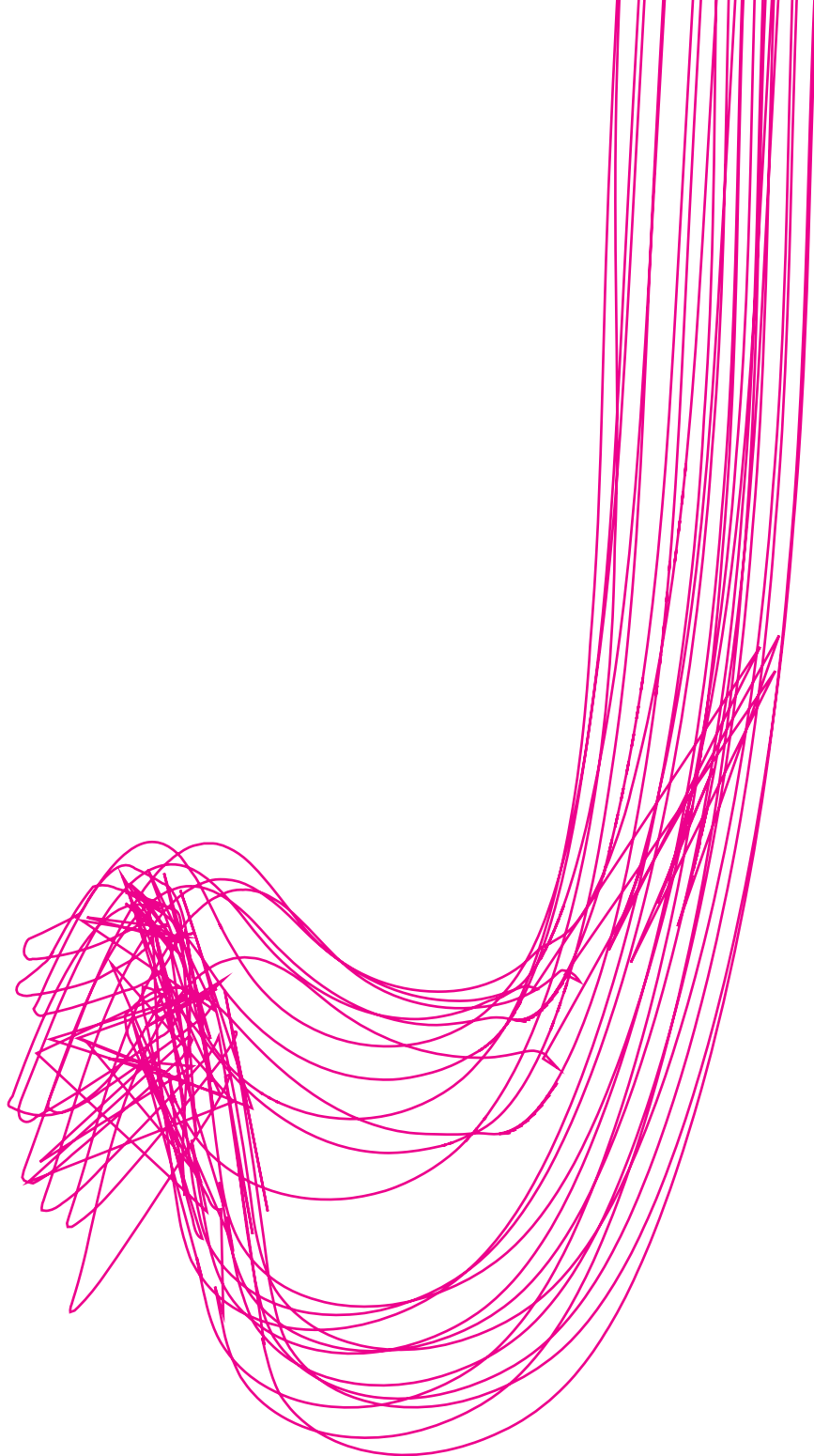
Ravno v tem kontekstu je tudi simptomatično sklicevanje večine političnih strank na že zakonsko določeno enakost (pred zakonom), ki pravzaprav pomeni ohranjanje statusa quo (še posebej ob prevladi sredinskosti v naši politiki) in ne dejanskega širjenja pravic vseh, moških in žensk. Slednje je bilo vidno tudi ob ogledu televizijskih soočenj, ki niso nikoli postregla z vprašanjem o problematiki enakosti spolov in niso nikoli izzvala predstavnikov oziroma predstavnice različnih političnih strank, da o tej temi spregovorijo. Odgovornost za to, da je v naši družbi ta problematika marginalizirana in širši javnosti predstavljena kot očitno nepomembna (če se velika soočenja ocenjuje kot "spopade okoli velikih tem" in "najpomembnejših izzivov Slovenije")

moramo zato pripisati ne le političnim strankam, ki o tem na soočenjih v večini niso govorili, temveč tudi medijem, ki teh tem niso uvrstili na dnevni red.

Televizijska soočenja naših televizij so nam pokazala, da ne živimo v družbi enakosti spolov. Da živimo v družbi, v kateri ustaljene politične elite tega niti ne dojemajo kot prioriteten cilj njihovega delovanja. Vzdušje, ki je spremljajo te volitve in je prisotno še danes je strah in nevarnost iskalo zunaj meja naše države. Preusmerjalo je pozornost in politiko še bolj oddaljevalo od demosa ter povečevalo nezaupanje v politiko kot tako. Zgodovina nas je poskušala že večkrat naučiti, da so takšne družbeno-politične okoliščine nevarne za vznik politik, ki krčijo najpomembnejše civilizacijske dosežke na katerih temeljila vsaka demokracija. In na katerih testu (lahko) vsaka tudi pade.

Glede na vse to, moramo zaključiti z mislijo da bo za življenje ideje o enakosti spolov v naši družbi nujno potrebno preseganje tako političnih nesoglasij in partikularnih interesov neke politične opcije, kot tudi onemogočanje izrabe tega koncepta v takšne ali drugačne politične namene. Enakost spolov in predvsem implementacija njenih aspektov se s političnim konsenzom in sprejetjem zakonodaje, ki bi omogočala enakost vseh na vseh področjih in v vseh sferah naših življenj šele začne, nikakor pa ne konča. Zakonodaja je zato šele izhodišče, ki mu mora slediti tudi ozaveščenje in izobraževanje naše družbe. Šele takrat bomo demokracijo lahko praznovali vsi.

Pričujoča raziskava je neodvisna ter ni (finančno ali politično) podprta s strani politične osebe, politične stranke, lobi-ja ali druge javne/zasebne institucije.

